

MINISTERUL MUNCII
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC
Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare
Швейцарское управление по развитию и сотрудничеству

PROFILUL DEMOGRAFIC AL RAIONULUI IALOVENI

GGGS

Reziliență
Demografică

CHIȘINĂU, 2022

MINISTERUL MUNCII
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC
Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare
Швейцарское управление по развитию и сотрудничеству

Autor:

ECATERINA RUSU, cercetătoare, Centrul Analitic Independent Expert-Grup

Redactor științific:

OLGA GAGAUZ, dr. hab., Centrul de Cercetări Demografice, Institutul Național de Cercetări Economice

Această analiză face parte din Programul UNFPA de reziliență demografică pentru Europa și Asia Centrală lansat de Fondul Națiunilor Unite pentru Populație în 2021 cu scopul de a susține și dezvolta capacitățile țărilor din regiune, inclusiv Republica Moldova, de a elabora politici bazate pe evidențe și programe destinate societății și populației, pentru a răspunde la schimbările demografice și a consolida capitalul uman.

Analiza a fost elaborată în baza datelor revizuite ale populației și migrației la nivel territorial estimate de către Biroul Național de Statistică în anul 2022 și datelor Studiul Generații și Gen (GGS), care este primul și cel mai complex studiu demografic longitudinal, desfășurat până în prezent în peste 24 de țări ale lumii. GGS este parte a programului internațional coordonat de Comisia Economică a Națiunilor Unite pentru Europa (UNECE) și Institutul Interdisciplinar de Demografie din Olanda (NIDI).

Programul Generații și Gen este implementat de către Fondul Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA Moldova), în parteneriat cu Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova (MMPS), Biroul Național de Statistică, Institutul Interdisciplinar de Demografie din Olanda (NIDI). Desfășurarea programului este posibilă grație suportului financiar oferit de Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Fondului Parteneriatului pentru Dezvoltare India-ONU și UNFPA.

Concluziile acestui studiu au menirea de a furniza autorităților locale din Republica Moldova date dezagregate despre schimbările demografice din Republica Moldova, astfel ca autoritățile să elaboreze politici demografice centrate pe oameni și ajustate la necesitățile reale ale acestora. Totodată, concluziile acestei analize vor fi utilizate de către autorități pentru a identifica măsuri de transformare a crizei demografice într-o oportunitate, pentru a susține dezvoltarea țării și a promova reziliența demografică în Moldova.

Pentru referințe: Republica Moldova – Studiul Generații și Gen (2020). Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova, Biroul Național de Statistică (eșantionul studiului), UNFPA Moldova, NIDI-GGP (partener și distribuitor).

Acest document a fost elaborat cu suportul Ministerului Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova (MMPS), Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) și Fondului ONU pentru Populație (UNFPA Moldova) și nu prezintă în mod necesar punctul de vedere al UNFPA Moldova, SDC, MMPS sau oricărei dintre organizațiile afiliate.

Cuprins

SUMAR.....	4
Aspecte metodologice	7
1. Dezvoltarea demografică	9
2. Piața muncii: veniturile populației și aranjamentele de muncă	23
3. Infrastructura medicală și sănătatea populației	32
4. Servicii de educație extrafamilială.....	35
5. Părinți, copii și relațiile intergeneraționale	36
6. Sentimentul de fericire și de singurătate	43
7. Accesul la internet și utilizarea internetului.....	46
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI.....	49

Lista tabelelor și figurilor

Tabelul 1.	Respondenții intervievați în raionul Ialoveni în cadrul GGS, anul 2020, persoane
Tabelul 1.1	Numărul populației cu reședința obișnuită a raionului Ialoveni pe medii, sexe și vârste la începutul anilor 2014-2022, persoane
Figura 1.1	Populația cu reședința obișnuită a raionului Ialoveni, pe vârste și sexe, la începutul anului 2022, persoane
Tabelul 1.2	Indicatorii de îmbătrânire a populației (populația cu reședința obișnuită) la începutul anilor 2014-2022
Figura 1.2	Decedați pe grupe de vârstă și sexe, la 1 000 de persoane din categoria respectivă
Tabelul 1.3	Mișcarea naturală a populației cu reședință obișnuită, persoane
Tabelul 1.4	Distribuția bărbaților și femeilor în funcție de numărul ideal de copii în familie, %
Tabelul 1.5	Numărul mediu de copii, inclusiv biologici și adoptivi, pe care populația cu vârsta de 15-49 de ani intenționează să-i aibă în general
Tabelul 1.6	Numărul mediu de copii născuți pe parcursul vieții de către femeile cu vârsta de 15-49 de ani, până la desfășurarea chestionarului, și vârsta medie a femeilor la nașterea primului copil, a celui de-al doilea și al treilea copil
Tabelul 1.7	Distribuția femeilor de vârstă reproductivă (15-49 de ani) conform metodei principale de contracepție utilizate, %
Tabelul 1.8	Repartizarea bărbaților cu vârste cuprinse între 15 și 79 de ani după statutul marital actual, %
Tabelul 1.9	Repartizarea femeilor cu vârste cuprinse între 15 și 79 de ani după statutul marital actual, %
Tabelul 1.10	Locul în care respondenții s-au întâlnit cu partenerul actual, %
Tabelul 1.11	Populația satisfăcută de relația cu partenerul/a, %
Tabelul 1.12	Migrația internă neta a raionului Ialoveni pe grupe majore de vârstă și medii de reședință
Tabelul 1.13	Populația care și-a schimbat domiciliul/adresa în ultimii 3 ani în interiorul țării, %
Tabelul 1.14	Populația care intenționează să-și schimbe domiciliul/adresa în interiorul țării în următorii 3 ani, %
Tabelul 1.15	Migrația externă netă pe grupe majore de vârstă în dinamică
Tabelul 1.16	Populația care intenționează să se mute într-o altă țară în următorii 3 ani, %
Tabelul 2.1	Numărul de salariați în raionul Ialoveni și câștigul salarial brut, în dinamică 2014-2021
Tabelul 2.2	Distribuția femeilor și bărbaților cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani implicați în munca pentru plată/salariu, %
Tabelul 2.3	Distribuția populației cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani implicați în câmpul muncii care sunt mulțumiți de statutul lor ocupațional, %
Tabelul 2.4	Distribuția persoanelor cu vârsta de 15-64 de ani implicate în câmpul muncii după regimul de muncă (timpul începerii și terminării lucrului), %
Tabelul 2.5	Timpul alocat pentru deplasare de la domiciliu spre locul de muncă de bază
Tabelul 2.6	Distribuția populației după suficiența veniturilor pentru a acoperi necesitățile de bază, %
Tabelul 2.7	Distribuția persoanelor care așteaptă îmbunătățirea veniturilor în următorii 3 ani, %
Tabelul 2.8	Distribuția persoanelor de 15-64 de ani încadrate în câmpul muncii cărora în ultimele 3 luni, de cel puțin câteva ori pe săptămână/lună, le-a fost greu să-și îndeplinească sarcinile în familie din cauza că petrec prea mult timp la serviciu, %

Tabelul 2.9	Distribuția persoanelor de 15-64 de ani încadrate în câmpul muncii care au declarat că în ultimele 3 luni au ajuns la serviciu prea obosite din cauza treburilor casnice ca să poată lucra, de cel puțin câteva ori pe săptămână/lună, %
Tabelul 3.1	Infrastructura de ocrotire a sănătății la 10 000 locuitori (populația cu reședința obișnuită) în dinamică, 2015-2021
Tabelul 3.2	Adulți și copii recunoscuți cu dizabilități 2020-2021
Tabelul 3.3	Autoevaluarea stării de sănătate printre persoanele cu vârsta de 15-79 de ani %
Tabelul 3.4	Dificultăți în desfășurarea activităților zilnice obișnuite, pe tipuri de dizabilități și severitatea dizabilităților, %
Tabelul 4.1	Infrastructura de educație timpurie în dinamică, 2015-2021
Tabelul 4.2	Infrastructura de învățământ primar și secundar general în dinamică, 2014-2021
Tabelul 5.1	Modul în care sunt distribuite responsabilitățile legate de îmbrăcarea copiilor sau grija de a fi îmbrăcați corespunzător, %
Tabelul 5.2	Modul în care sunt distribuite responsabilitățile în situația în care copilul este bolnav și este nevoie de a rămâne acasă cu acesta, %
Tabelul 5.3	Modul în care sunt distribuite responsabilitățile legate de ajutorul copilului la temele de acasă, %
Tabelul 5.4	Distribuția populației cu vârsta de 15-79 de ani care a beneficiat de suport financiar (cel puțin €250) în ultimele 12 luni, %
Tabelul 5.5	Distribuția persoanelor care sunt „parțial” sau „total de acord” că „dacă copiii lor adulți au dificultăți, părinții trebuie să-și adapteze propria viață pentru a-i putea ajuta”, %
Tabelul 5.6	Distribuția persoanelor care sunt „parțial” sau „total de acord” că copiii ar trebui să-și ajute financiar părinții, dacă aceștia se confruntă cu dificultăți financiare, %
Tabelul 5.7	Ponderea populației satisfăcute de relația avută cu mama (scorul 8 sau mai mult pe scala de la 1 la 10, unde 10 este cel mai satisfăcut), %
Tabelul 5.8	Ponderea populației satisfăcute de relația avută cu tatăl (scorul 8 sau mai mult pe scala de la 1 la 10, unde 10 este cel mai satisfăcut), %
Tabelul 6.1	Persoanele cu vârsta de 15-79 de ani care se consideră „foarte fericite sau oarecum fericite”, %
Tabelul 6.2	Sentimentul de singurătate raportat de persoanele cu vârsta de 15-79 de ani, %
Tabelul 7.1	Ponderea populației care a menționat că locuința are conexiune la rețeaua de Internet, %
Tabelul 7.2	Populația care folosește Internetul, %

SUMAR

Dezvoltarea echilibrată a regiunilor prin valorificarea potențialului disponibil, dar și creșterea standardelor de viață a populației trebuie să reprezinte obiectivul principal al politicilor de stat.

Prin urmare, pentru a obține impactul scontat, politicile trebuie perfect corelate la schimbările demografice și necesitățile reale și specifice ale localităților. Astfel, este important de a analiza situația localităților, și a lua în considerație un șir de aspecte precum dinamica structurii populației, caracterul reproductiv și tendințele de lungă durată a fertilității, caracteristicile care diferențiază încadrarea în câmpul muncii a femeilor și bărbaților, remunerarea și satisfacția în muncă, etc. Reieșind din aceste considerente a fost elaborat un profil demografic detaliat pentru raionul Ialoveni.

Raionul Ialoveni, fiind o unitate administrativ- teritorială din apropierea mun. Chișinău are o poziție bună în ceea ce privește dezvoltarea demografică, în primul rând, prin capacitatea de a atrage forța de muncă din alte raioane ale țării, în special cele periferice. Totuși, în prezent, s-au conturat unele tendințe negative în dinamica populației raionului. La 1 ianuarie 2022, numărul populației a scăzut până 75,4 mii persoane comparativ cu 86,3 mii în anul 2014, cauza principală fiind migrația externă, în special a populației tinere.

Sporul natural negativ, pentru prima dată, s-a înregistrat în anul 2021 (1,9‰), inclusiv din cauza creșterii mortalității cauzată de Covid-19. Descreșterea populației tinere a dus la scăderea numărului de nașteri și aprofundarea procesului de îmbătrânire demografică. Între anii 2014 și 2021, ponderea populației în vârstă de 65 de ani și peste în totalul populației a crescut de la 8% până la 14%. Cu toate acestea, ponderea populației în vârstă aptă de muncă (20-64 de ani) este destul de ridicată – 60%.

Rata totală de fertilitate, în anul 2021, a fost de 1,95 copii per femeie de vârstă fertilă, fiind sub nivelul de reproducere simplă – 2,1. Numărul mediu de copii pe care respondenții cu vârsta de 15-49 de ani intenționează să-i aibă în general pe parcursul vieții constituie 2,04, deci nu se deosebește semnificativ de nivelul de fertilitate, ceea ce semnalează planificarea riguroasă a nașterilor. Astfel, printre femeile căsătorite sau aflate în coabitare, ponderea celor care utilizează metode moderne de contracepție constituie 81%, acest indicator fiind semnificativ mai înalt decât media pe țară. Cu toate acestea, mai persistă nașteri la vârsta de adolescență, în grupul de vârstă 15-19 de ani 11,8% din femei au născut cel puțin un copil.

O parte semnificativă a populației 63,6% consideră că numărul ideal de copii în familie este "doi", iar circa o treime – "trei copii și mai mulți". Populația din mediul rural se evidențiază prin reprezentări despre un număr mai mare a copiilor ca număr ideal. Persoanele căsătorite într-o proporție mai mare (37,7%) consideră că numărul ideal de copii în familie este "trei și mai mult", decât persoanele care sunt în concubinaj (14,3%). Acest fapt demonstrează că căsătoria este privită ca un mediu mai favorabil pentru nașterea și educarea copiilor.

Raionul Ialoveni, fiind în apropierea capitalei, Chișinău, atrage populația din alte raioane, ceea ce îi asigură o situație demografică mai favorabilă în comparație cu alte raioane. Astfel, aproximativ fiecare al zecelea locuitor al raionului Ialoveni a trăit cu trei ani în urmă, într-o altă localitate a Republicii Moldova. Totodată, sporul migrațional pozitiv se înregistrează doar pentru orașul Ialoveni, pe când în localitățile rurale ale raionului efectivul populației este în descreștere

din cauza refluxului migrațional, ceea ce demonstrează prevalența migrației sat-oraș, care contribuie la consolidarea suburbiilor, în cazul dat or. Ialoveni.

În anii 2014-2020 migrația externă din raionul Ialoveni a fost relativ înaltă. În următorii trei ani 12,3% din populație intenționează să plece peste hotare. Această pondere este mai mare printre bărbați (16,3%), decât printre femei (9,9%). Intențiile de emigrare sunt mai caracteristice pentru populația din mediul rural (13,8%) comparativ cu cea din mediul urban (7,0%).

În pofida amplasării teritoriale avantajoase și oportunităților de accesare a pieței muncii a mun. Chișinău, doar 44,5% din populația cu vârstă cuprinsă între 15 și 64 ani a raionului Ialoveni a declarat că este implicată în munci plătite. În rândul bărbaților ponderea celor antrenați în munci plătite este mai înaltă (54,3%), decât în rândul femeilor (38,3%). Totodată, doar 40% din totalul de persoane cu vârsta de 15-64 de ani implicate în câmpul muncii sunt mulțumite de statutul lor ocupațional. Bărbații tind să fie mult mai frecvent mulțumiți (61,4%) decât femeile (20,3%). O bună parte a persoanelor implicate în câmpul muncii (71%) au aranjamentele de muncă cu ore fixe de început și sfârșit.

Gradul scăzut de ocupare a populației se reflectă asupra bunăstării. Doar 20% din gospodăriile casnice din raionul Ialoveni își pot acoperi necesitățile de bază "ușor" sau "foarte ușor". Ponderea bărbaților care au declarat venituri suficiente este de 32,5%, în timp ce ponderea femeilor de doar 12,4%. Situația deplorabilă se constată în rândul vârstnicilor printre care mai puțin de 2% dispun de venituri suficiente pentru a-și acoperi ușor necesitățile de bază. Totodată, doar 17% din populație consideră că veniturile lor se vor majora în următorii trei ani, în rândul tinerilor ponderea fiind de circa 38%. Persoanele vârstnice, pentru care sursa principală de venit este pensia nu așteaptă mărirea veniturilor.

Un aspect pozitiv ce deosebește raionul Ialoveni este autoaprecierea pozitivă a stării de sănătate de către populație. Astfel, o bună parte a populației raionului Ialoveni își apreciază sănătatea ca foarte bună, bună sau satisfăcătoare. Chiar și în rândul populației în vârstă de 65 de ani și peste 80% din bărbați și femei își apreciază sănătatea pozitiv ("bună", "foarte bună sau "satisfăcătoare"), ceea ce demonstrează existența unor oportunități pentru îmbătrânire activă, inclusiv implicarea în activități economice. De asemenea s-a înregistrat o pondere nesemnificativă a persoanelor care întâmpină dificultăți în realizarea activităților zilnice.

Raionul Ialoveni dispune de infrastructura necesară pentru îngrijirea copiilor. Deși în perioada de desfășurare a studiului GGS ponderea familiilor care au utilizat serviciile de educație extrafamilială a fost scăzută din cauza pandemiei Covid-19.

Ca și în întreaga țară stereotipuri de gen determină repartizarea obligațiunilor ce țin de îngrijirea copiilor. Îmbrăcarea copiilor, îngrijirea, inclusiv în perioada de boală, ajutorul copiilor cu temele de acasă sunt îndeplinite preponderent de femei. Mai puțin de o treime din respondenți au declarat că acestea sunt responsabilități ai ambilor părinți.

Relațiile inter generaționale se caracterizează prin percepțiile privind necesitatea de a susține copii adulți când aceștia au nevoie și susținerea, inclusiv financiară, a părinților vârstnici. Relațiile strânse de rudenie, comunicarea și susținerea reciprocă determină gradul înalt de satisfacție de relațiile cu părinți și copii indiferent de nivelul de studii al respondenților, statutul ocupațional și numărul de copii avuți. Cu toate acestea, fiecare a cincea persoană în vârstă de 65

de ani și peste a declarat un grad "sever" de singurătate, ceea ce într-o anumită măsură poate fi explicat prin posibilități reduse de comunicare în perioada pandemiei Covid-19.

Peste 80% din respondenți au declarat că au conexiune la Internet, iar peste 84% îl utilizează. Evident, că cea mai înaltă pondere s-a înregistrat în rândul tinerilor, pe când în rândul vârstnicilor (65+) doar 45,7%, deși în comparație cu media pe țară acest indicator este mai înalt.

Luând în considerare tendința stabilită de scădere a numărului populației și îmbătrânirii demografice rapide a raionului Ialoveni scopul principal al politicilor la nivel local constă în valorificarea cât mai deplină a potențialului uman, abordarea inteligentă a problemelor cu care se confruntă populația și prevenirea emigrației. Creșterea gradului de ocupare a populației prezintă un element cheie, precum și crearea condițiilor favorabile pentru creșterea și educarea copiilor, îmbinarea rolurilor profesionale și familiale prin extinderea serviciilor de educație timpurie. Reducerea mortalității și creșterea speranței de viață ar putea contribui la conservarea potențialului uman. Totodată, este important de a prelungi viața activă a pensionarilor, oferind un grafic flexibil de muncă și promovând o imagine pozitivă a lucrătorilor în vârstă.

Aspecte metodologice

Sursele de date utilizate pentru elaborarea profilului demografic al raionului Ialoveni sunt: statistica regională¹ publicată de Biroul Național de Statistică (BNS), și baza de date a Studiului „Generații și Gen (GGs)”².

Studiul „Generații și Gen” (GGs) este primul și cel mai complex studiu demografic realizat în Republica Moldova în anul 2020 în cadrul Programului „Generații și Gen”. Acesta a fost lansat în anul 2018 de Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova în parteneriat cu Fondul ONU pentru Populație (UNFPA). La acest studiu au participat peste 10 mii de respondenți în vârstă de 15-79 de ani din 153 de localități ale țării (cu excepția regiunii din stânga Nistrului).

Din raionul Ialoveni au participat 440 de respondenți, dintre care 166 de bărbați și 274 femei. După mediul de reședință, 340 de respondenți sunt din mediul rural, iar 100 – din or. Ialoveni. Principalele caracteristici socio-demografice a respondenților intervievați în raionul Ialoveni sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Tabelul 1. Respondenții intervievați în raionul Ialoveni în cadrul GGs, anul 2020, persoane

	Urban		Rural		Total
	Bărbați	Femei	Bărbați	Femei	
Total	25	75	141	199	440
	Grupă de vârstă				
15-19	-	2	18	15	35
20-24	6	7	15	11	39
25-29	4	6	11	12	33
30-34	2	9	9	18	38
35-39		4	12	7	23
40-44	2	7	10	21	40
45-49	1	6	6	15	28
50-54	1	5	10	10	26
55-59	2	7	9	19	37
60-64	2	5	9	20	36
65-69	2	7	11	27	47
70-74	3	4	13	16	36
75-79	-	6	8	8	22
	Nivel de studii				
Primar	-	3	25	19	47
Gimnazial	3	11	32	53	99
Secundar general	12	20	21	54	107
Secundar vocațional	1	6	25	30	62
Post-secundar vocațional	7	17	28	34	86
Superior	2	18	10	9	39
	Statut marital				
Căsătorit/ă	9	38	83	136	266
Concubinaj	-	6	3	3	12
Divorțat/ă/separat/ă	5	5	4	4	18
Singur/ă	9	19	37	31	96
Văduv/ă	2	7	14	25	48

¹https://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/60%20Statistica%20regionala/60%20Statistica%20regionala_02%20POP/?rxid=9a62a0d7-86c4-45da-b7e4-fecc26003802

² <https://www.ggp-i.org/moldova/>

	Statut ocupațional				
Salariat/ă	7	27	43	51	128
Lucrător/oare pe cont propriu	0	3	18	3	24
Pensionar/ă	5	22	35	74	136
Șomer/ă	3	0	6	5	14
Altă situație	10	23	39	66	138
	Chintilă de bunăstare				
Chintila I	5	17	6	30	58
Chintila II	2	10	16	41	69
Chintila III	12	23	33	59	127
Chintila IV	-	13	32	35	80
Chintila V	5	12	50	34	101
Nu au raportat venitul	1	-	4	-	5

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

1. Dezvoltarea demografică

Raionul Ialoveni este format dintr-un oraș: Ialoveni, 6 comune: Ruseștii Noi, Răzeni, Țipala, Zîmbreni, Mileștii Mici, Gangura și 18 sate: Bardar, Cărbuna, Cigîrleni, Costești, Dănceni, Hansca, Horești, Horodca, Malcoci, Molești, Nimoreni, Pojăreni, Puhoi, Sociteni, Suruceni, Ulmu, Vărativ și Văsieni.

Dinamica numărului și structurii populației

Raionul Ialoveni are o populație de 75,4 mii persoane³ conform datelor de la începutul anului 2022 (sau 2,9% din populația totală a țării). Analiza în dinamică a numărului populației relevă tendința de scădere a populației. Astfel, în raport cu anul 2014 populația cu reședința obișnuită a raionului Ialoveni a scăzut cu 12,7% (Tabelul 1.1). Cel mai mult la scăderea numărului populației a contribuit categoria de vârstă 25-29 de ani, atât printre bărbați, cât și printre femei (-51,0% la bărbați și -46,1% la femei). Totodată, grupa de vârstă care s-a extins cel mai mult este 65-69 de ani, numărul populației din această categorie s-a dublat comparativ cu 2014, atât în cazul bărbaților cât și cel al femeilor.

Populația rurală a raionului a scăzut într-un ritm mai rapid decât cea urbană. Astfel, la începutul anului 2022 populația rurală a consemnat 63,5 mii persoane (-14,6% față de 2014), iar cea urbană – 11,9 mii persoane (-0,3% față de 2014). Ponderea populației rurale din raionul Ialoveni a scăzut cu 2 puncte procentuale (p.p.) față de anul 2014, constituind la începutul anului 2022, 84,2% din populația totală a raionului, iar cea urbană – 15,8% respectiv.

Reducerea populației masculine a fost mai accelerată decât a celei feminine. Numărul bărbaților a însumat 36,3 mii persoane (-14,6% comparativ cu 2014), iar cel al femeilor – 39 mii persoane (-10,8%). La 100 de bărbați revin 107 femei.

În dinamică, analiza populației pe grupe mari de vârstă (copii/tineri, adulți și vârstnici) relevă schimbarea structurii în defavoarea populației adulte. La începutul anului 2022, populația tânără (0-19 ani) formează 27% din totalul populației raionului, ponderea acestei categorii a rămas constantă din anul 2014. Populația adultă (20-64 de ani) reprezintă 60% din total, cu 5 p.p. mai puțin comparativ cu anul 2014. Respectiv, în structura pe vârste a populației s-a majorat ponderea vârstnicilor (65 de ani și peste) de la 8% la 14%, ceea ce indică creșterea gradului de îmbătrânire demografică.

Tabelul 1.1. Numărul populației cu reședința obișnuită a raionului Ialoveni pe medii, sexe și vârste la începutul anilor 2014-2022, persoane

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022 (pr.)
Totală	86 289	85 531	84 534	82 288	79 522	77 576	76 249	75 909	75 369
Urbană	11 919	11 862	11 734	11 558	11 290	11 156	11 306	11 592	11 887
Rurală	74 370	73 669	72 800	70 730	68 232	66 420	64 943	64 317	63 482
Bărbați	42 543	42 167	41 591	40 079	38 510	37 367	36 771	36 601	36 347
Femei	43 746	43 364	42 943	42 209	41 012	40 209	39 478	39 308	39 022
Femei la 100 de bărbați	103	103	103	105	106	108	107	107	107

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor BNS

³ Populația cu reședința obișnuită, conform datelor Biroului Național de Statistică.

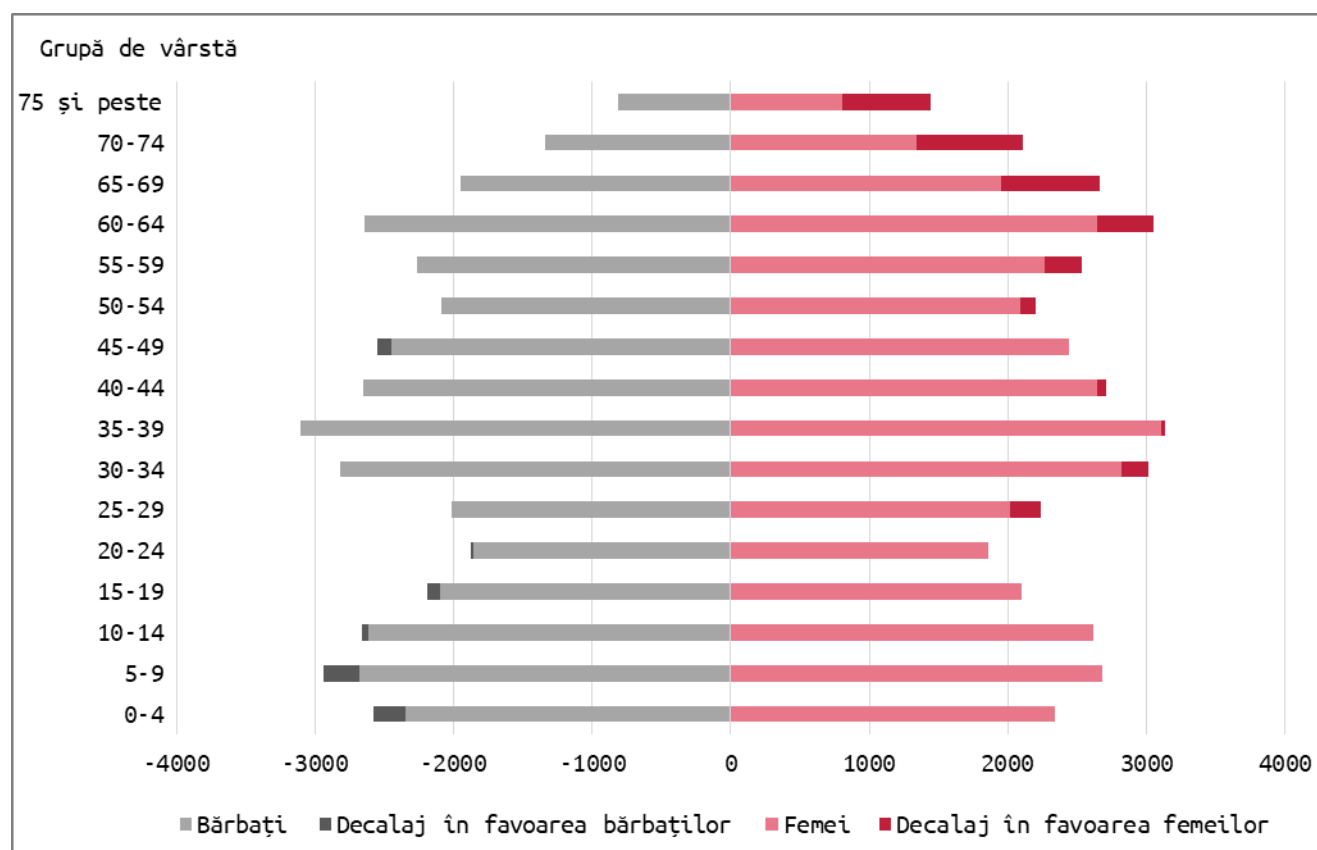
Structura populației pe vârste și sexe

Structura pe vârste și sexe a populației raionului Ialoveni la începutul anului 2022 reflectă un profil neuniform, ilustrând impactul diverselor tendințe și schimbări înregistrate pe parcursul timpului (Figura 1.1). Analizând piramida populației pe grupe cincinale, iese în evidență numărul mic al populației în vârstă de 75 de ani și peste, ceea ce este explicat de durata medie a vieții, care la nivel național constituie 69,8 ani (pentru 2020). Totodată, un număr mic al populației se atestă și în rândul grupei de vârstă de 20-24 de ani. Numărul relativ mic al populației în vârstă de 20-24 de ani reprezintă efectul proceselor de migrație internă și externă. Pe de altă parte, este relativ mare numărul persoanelor în vârstă de 35-39 de ani, născute în anii 1980, atât datorită politicilor familiale promovate în acele timpuri, cât și a generației numeroase a părinților lor.

Din punctul de vedere al distribuției pe genuri, observăm un șir de disproporții între populația feminină și masculină: în grupele de vârstă 0-24 ani predomină băieții, iar în grupele mai mari, încep să prevaleze femeile (cu excepția categoriei 45-49 de ani). Discrepanța mare în favoarea femeilor în grupele de 50 de ani și peste rezultă din nivelul mai înalt al mortalității printre bărbații de vârstele respective.

Ponderea populației în vârstă aptă de muncă (20-64 de ani pentru bărbați și 20-59 pentru femei) reprezintă 56% din totalul populației, ceea ce înseamnă că raionul încă dispune de dividendul demografic.

Figura 1.1. Populația cu reședința obișnuită a raionului Ialoveni, pe vârste și sexe la începutul anului 2022, persoane

Sursa: Elaborată de Expert-Grup în baza datelor BNS

La începutul anului 2022 în raionul Ialoveni locuiau 10 317 persoane în vârstă de 65 de ani și peste, din care 40% bărbați și 60% femei (Tabelul 1.2). Coeficientul îmbătrânirii populației a constituit 14 de persoane în vârstă de 65 ani și peste la 100 locuitori (cu 6 persoane mai mult comparativ cu anul 2014). Printre bărbați, acest coeficient este 11, iar printre femei el a fost mai mare - 16 de femei în vârstă de 65 ani și peste la 100 de femei.

Tabelul 1.2. Indicatorii de îmbătrânire a populației (populația cu reședința obișnuită) la începutul anilor 2014-2022

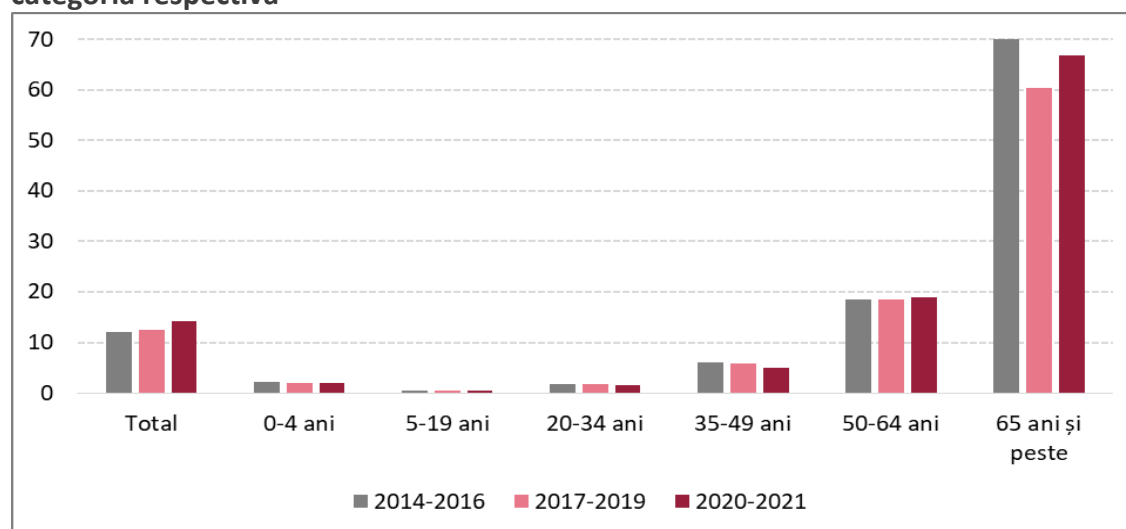
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022 (pr.)
Persoane de 65 de ani și peste	6 741	7 276	7 802	8 272	8 609	9 020	9 538	9 946	10 317
Bărbați	2 634	2 881	3 119	3 292	3 443	3 586	3 809	3 979	4 103
Femei	4 107	4 395	4 683	4 980	5 166	5 434	5 729	5 967	6 214
Coeficientul îmbătrânirii populației (persoane de 65 ani și peste la 100 locuitori)	8	9	9	10	11	12	13	13	14
Bărbați	6	7	7	8	9	10	10	11	11
Femei	9	10	11	12	13	14	15	15	16

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor BNS

Ratele mortalității

Conform datelor publicate de BNS, în raionul Ialoveni rata generală a mortalității pentru anii 2020-2021 a constituit 14,2 persoane la o mie de persoane. Este observat că ritmul de creștere a mortalității a fost mai accentuat față de anii de până la pandemia de Covid-19 (Figura 1.2). Datele sugerează că pandemia Covid-19 a afectat cel mai mult mortalitatea printre persoanele din categoria de vârstă 65 de ani și peste.

Figura 1.2. Decedați pe grupe de vârstă și sexe, la 1 000 de persoane din categoria respectivă

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor BNS

Sporul natural

Conform datelor BNS, până în anul 2021 sporul natural al populației în raionul Ialoveni era pozitiv, numărul celor născuți-vii depășindu-l pe cel al persoanelor decedate (Tabelul 1.3). În anul 2021 însă, din cauza scăderii numărului de copii născuți-vii (-10,4% comparativ cu 2020) și al creșterii

numărului celor decedați (+7,5%), sporul natural a înregistrat valori negative. Raportat la 1 000 de locuitori, numărul de copii născuți a fost 11, iar numărul persoanelor decedate – 13, reflectând atât procesele de îmbătrânire și migrațiune, cât și efectele pandemiei Covid-19.

Tabelul 1.3. Mișcarea naturală a populației cu reședință obișnuită, persoane

Anii	Născuți-vii	Decedați	Spor natural
Total			
2014	1 334	1 025	309
2015	1 409	1 027	382
2016	1 338	1 000	338
2017	1 246	981	265
2018	1 147	940	207
2019	1 083	1 001	82
2020	1 061	1 036	25
2021 (pr.)	951	1 114	-163
La 1 000 locuitori			
2014	15,5	11,9	3,6
2015	16,3	11,9	4,4
2016	15,5	11,6	3,9
2017	14,4	11,4	3,1
2018	13,3	10,9	2,4
2019	12,6	11,6	1,0
2020	12,3	12,0	0,3
2021 (pr.)	11,0	12,9	-1,9

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor BNS

Fertilitatea și comportamentul reproductiv

Rata totală de fertilitate pentru raionul Ialoveni în anul 2021 a fost de 1,95 copii per femeie de vârstă fertilă, fiind sub nivelul de reproducere simplă – 2,1. Menținerea fertilității scăzute are impact asupra declinului populației, conducând la modificarea structurii demografice și aprofundarea procesului de îmbătrânire demografică.

Numărul ideal de copii în familie

Conform studiului GGS, cea mai mare parte a respondenților de vârstă fertilă (15-49 de ani) intervievați în raionul Ialoveni la întrebarea „În general, câți copii credeți că ar trebui să aibă o familie în mod ideal?” au răspuns „doi” (63,6%), fără devieri semnificative între răspunsurile femeilor și bărbaților (Tabelul 1.4). Totodată mai mulți respondenți din mediul urban (78,6%) consideră „doi” numărul ideal de copii comparativ cu respondenții din mediul urban (58,9%). În schimb, 36,1% din persoanele care locuiesc în satele raionului Ialoveni consideră că numărul ideal de copii este „trei și mai mulți”, comparativ cu doar 12,5% din populația orașului Ialoveni.

La orice nivel de studii (cu excepția celui primar) majoritatea respondenților consideră că numărul ideal de copii este doi. Însă 55% din persoanele cu studii primare consideră trei copii și mai mulți drept numărul ideal.

După numărul efectiv de copii auți, constatăm că respondenții din raionul Ialoveni în general, trăiesc conform convingerilor: cei care au doi copii majoritar consideră că acesta și este numărul ideal de copii (70,7%), iar cei care au trei copii sau mai mulți consideră că numărul ideal de copii

este 3+ (91,3%). Părinții care au un singur copil totuși adesea consideră că numărul ideal ar fi doi (78,7%), la fel ca și respondenții care la momentul desfășurării sondajului nu aveau copii (67,1%).

Tabelul 1.4. Distribuția bărbaților și femeilor în funcție de numărul ideal de copii în familie, %

Bărbați				Femei			Total		
Numărul ideal de copii									
	1	2	3+	1	2	3+	1	2	3+
Total 15-49 ani	7,3	60,4	32,3	5,0	65,7	29,3	5,9	63,6	30,5
Mediu de reședință									
Urban	6,7	86,7	6,7	9,8	75,6	14,6	8,9	78,6	12,5
Rural	7,4	55,6	37,0	3,0	61,6	35,4	5,0	58,9	36,1
Grupă de vârstă									
15-34	7,7	64,6	27,7	3,8	65,0	31,3	5,5	64,8	29,7
35-49	6,5	51,6	41,9	6,7	66,7	26,7	6,6	61,5	31,9
Nivel de studii									
Primar	0,0	46,7	53,3	0,0	40,0	60,0	0,0	45,0	55,0
Gimnazial	5,9	47,1	47,1	0,0	62,5	37,5	2,4	56,1	41,5
Secundar general	16,0	72,0	12,0	9,5	64,3	26,2	11,9	67,2	20,9
Secundar vocațional	7,1	71,4	21,4	4,8	76,2	19,0	5,7	74,3	20,0
Post-secundar vocațional	5,0	55,0	40,0	0,0	66,7	33,3	1,9	62,3	35,8
Superior	0,0	80,0	20,0	13,3	66,7	20,0	10,0	70,0	20,0
Statut marital									
Căsătorit/ă	2,2	53,3	44,4	4,0	61,4	34,7	3,4	58,9	37,7
Concubinaj	-	-	-	0,0	85,7	14,3	0,0	85,7	14,3
Divorțat/ă/separat/ă	20,0	80,0	0,0	0,0	100,0	0,0	12,5	87,5	0,0
Singur/ă	9,5	64,3	26,2	10,7	71,4	17,9	10,0	67,1	22,9
Văduv/ă	100,0	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	50,0	50,0	0,0
Statut ocupațional									
Salariat/ă	5,6	61,1	33,3	9,6	63,5	26,9	8,0	62,5	29,5
Lucrător/oare pe cont propriu	0,0	63,6	36,4	0,0	100,0	0,0	0,0	75,0	25,0
Șomer/ă	14,3	42,9	42,9	-	-	-	14,3	42,9	42,9
Altă situație	9,5	61,9	28,6	2,5	65,0	32,5	4,9	63,9	31,1
Chintilă de bunăstare									
Chintila I	0,0	100,0	0,0	8,8	70,6	20,6	7,3	75,6	17,1
Chintila II	12,5	37,5	50,0	4,8	47,6	47,6	6,9	44,8	48,3
Chintila III	9,4	65,6	25,0	2,4	59,5	38,1	5,4	62,2	32,4
Chintila IV	0,0	61,5	38,5	10,0	75,0	15,0	6,1	69,7	24,2
Chintila V	6,1	54,5	39,4	0,0	78,3	21,7	3,6	64,3	32,1
Număr de copii avuți									
0	13,0	60,9	26,1	12,1	75,8	12,1	12,7	67,1	20,3
1	5,3	73,7	21,1	7,1	82,1	10,7	6,4	78,7	14,9
2	0,0	61,5	38,5	1,8	75,0	23,2	1,2	70,7	28,0
3+	-	-	-	0,0	8,7	91,3	0,0	8,7	91,3

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Intențiile reproductive

Conform datelor GGS, numărul mediu de copii pe care respondenții cu vârsta de 15-49 de ani din raionul Ialoveni intenționează să-i aibă în general pe parcursul vieții constituie 2,04 fiind puțin mai mare pentru femei (2,09) decât pentru bărbați (1,98) (Tabelul 1.5). Populația din mediul rural, intenționează să aibă, în medie, mai mulți copii (2,11) decât cea din mediul urban (1,84).

Pe grupe de vârstă, observăm că numărul mediu de copii pe care dorește să-l aibă populația în vârstă de 15-34 de ani este mai mare (2,17) comparativ cu populația cu vârstă 35-49 de ani (1,77). În funcție de nivelul educațional, se observă o scădere a numărului mediu de copii pe care populația dorește să-l aibă odată cu creșterea nivelului de educație: primar – 2,56 față de 2,00 pentru persoanele cu studii superioare.

Bărbații singuri în medie intenționează să aibă mai mulți copii (2,10) decât bărbații cu alt statut marital, iar la femei, cele aflate în coabitare în medie, își doresc mai mulți copii (2,17).

După numărul de copii avuți, constatăm că intențiile, în general, reflectă și comportamentul efectiv: respondenții care au un copil în medie intenționează să aibă mai puțini copii (1,70) decât cei care au doi copii (2,13) sau trei și mai mulți copii (2,79).

Tabelul 1.5. Numărul mediu de copii, inclusiv biologici și adoptivi, pe care populația cu vârsta de 15-49 de ani intenționează să-i aibă în general

	Bărbați	Femei	Total
Total 15-49 de ani	1,98	2,09	2,04
Grupă de vârstă			
15-34 ani	2,10	2,24	2,17
35-49 ani	1,70	1,83	1,77
Mediu de reședință			
Urban	1,50	1,97	1,84
Rural	2,07	2,15	2,11
Nivel de studii			
Primar	2,46	2,80	2,56
Gimnazial	2,25	2,09	2,15
Secundar general	1,71	1,94	1,85
Secundar vocațional	1,89	2,21	2,09
Post-secundar vocațional	1,80	2,15	2,00
Superior	2,00	2,00	2,00
Statut marital			
Căsătorit/ă	1,97	2,11	2,07
Concubinaj	-	2,17	2,17
Divorțat/ă/separat/ă	1,20	2,00	1,43
Singur/ă	2,10	2,04	2,07
Văduv/ă	1,00	2,00	1,50
Statut ocupațional			
Salariat/ă	1,77	1,95	1,87
Lucrător/oare pe cont propriu	2,33	1,00	2,09
Șomer/ă	1,71	-	1,71
Altă situație	2,10	2,19	2,16
Chintilă de bunăstare			
Chintila I	2,00	1,94	1,93
Chintila II	1,86	2,30	2,38
Chintila III	1,77	2,29	2,03
Chintila IV	2,10	1,75	2,18
Chintila V	2,17	2,11	1,99
Număr de copii avuți			
0	2,00	1,97	1,99
1	1,83	1,62	1,70
2	1,95	2,21	2,13
3+	-	2,76	2,76

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Numărul mediu de copii născuți-vii și vârsta medie a femeilor la nașterea copiilor

Conform rezultatelor GGS, în raionul Ialoveni numărul mediu de copii născuți vii până la desfășurarea sondajului constituie 1,49 per femeie cu vârsta de 15-49 de ani (Tabelul 1.6). Pentru femeile din categoria de vârstă 15-34 acest indicator este mai scăzut (1,19), pentru că ele încă nu și-au realizat toate intențiile reproductive, și respectiv este mai mare pentru grupa de 35-49 de ani (1,90 copii per femeie).

În funcție de nivelul de studii, se remarcă o creștere a fertilității odată cu avansarea nivelului de studiu (1,13 – femeile cu studii gimnaziale și 1,94 post secundar vocațional). Însă, în rândul femeile cu studii superioare, fertilitate scade din nou – 1,53 copii.

După statutul marital, observăm că femeile căsătorite se evidențiază cu un număr mediu mai mare de copii născuți (1,83) comparativ cu cele în coabitare (1,29).

Din perspectiva statutului ocupațional, femeile lucrătoare pe cont propriu tind să aibă cei mai puțini copii (1,0). După chintilele de bunăstare, asociem femeile cu venituri mai mari cu un număr mai scăzut de copii născuți.

Vârsta medie a femeilor din raionul Ialoveni la nașterea primului copil constituie 22,3 de ani. Femeile cu studii superioare nasc primul copil mult mai târziu – la 28,7 ani decât femeile cu un nivel de educațional mai scăzut. Femeile în coabitare nasc primul copil în medie mai târziu decât cele căsătorite (23,6 ani și 22,5 ani, respectiv). Totodată se observă că femeile care sunt actualmente divorțate au născut mult mai devreme decât celelalte categorii (17,7 ani). Femeile salariate nasc primul copil mai târziu (23,2 ani) decât cele șomere (21,0 ani).

Vârsta medie a femeilor la nașterea celui de al doilea copil constituie 25,4 ani și 28,3 ani la nașterea celui de al treilea copil. Observăm însă că femeile cu studii superioare tind să nască al 3-lea copil în jurul vârstei de 37 de ani.

Tabelul 1.6. Numărul mediu de copii născuți pe parcursul vieții de către femeile cu vârsta de 15-49 de ani, până la desfășurarea chestionarului, și vârsta medie a femeilor la nașterea primului copil, a celui de-al doilea și al treilea copil

	Numărul mediu	Vârsta medie la naștere, ani		
	de copii	Primul copil	Al doilea copil	Al treilea copil
Total 15-49 de ani	1,49	22,3	25,4	28,3
Grupă de vârstă				
15-34	1,19	21,2	24,2	26,3
35-49	1,90	22,6	26,3	29,9
Nivel de studii				
Gimnazial	1,13	22,2	23,4	27,7
Secundar general	1,33	21,0	23,8	26,9
Secundar vocațional	1,86	21,8	26,5	29,8
Post-secundar vocațional	1,94	21,3	24,3	27,0
Superior	1,53	28,7	32,8	36,5
Statut marital				
Căsătorită	1,83	22,5	25,6	28,0
Concubinaj	1,29	23,6	26,0	31,0
Divorțată/separată	2,00	17,7	20,3	-
Singură	0,25	20,0	26,3	31,0
Văduvă	2,00	19,0	24,0	-
Statut ocupațional				

Salariată	1,69	23,2	25,9	27,1
Lucrătoare pe cont propriu	1,00	22,5	22,0	-
Altă situație	1,38	21,7	24,7	29,0
Chintilă de bunăstare				
Chintila I	1,56	23,4	26,4	29,6
Chintila II	2,10	21,2	25,1	28,8
Chintila III	1,74	22,4	24,8	26,7
Chintila IV	0,80	21,0	25,4	-
Chintila V	1,00	22,4	25,0	29,0

#Este posibil matematic ca vârsta medie la nașterea celui de al doilea copil să fie mai mare ca vârsta medie la nașterea copilului trei. Majoritatea femeilor intervievate au doi copii, iar cele care au trei sunt puține și i-au născut relativ devreme.

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Nașteri la vârsta de adolescență

Conform GGS, 22,9% din femei cu vârsta 15-49 de ani intervievate în raionul Ialoveni au născut un copil la vârsta adolescenței (15-19 ani). Cu toate că nașterile la vârsta 15-19 ani continuă să existe în raionul Ialoveni, datele colectate relevă că totuși acestea sunt în scădere, ponderea femeilor cu vârsta cuprinsă între 15-19 ani la data sondajului, care au născut deja s-a redus de 2,5 ori comparativ cu ponderea femeilor din grupa de vârstă 40-49 care au născut până la 19 ani (11,8% față de 28,6%).

Nașterile la vârsta adolescenței sunt asociate cu căsătorii timpurii și respectiv, cu divorțuri (printre femeile divorțate, toate au raportat că au născut la o vârstă de până la 19 ani). De asemenea, nașterile la vârsta adolescenței se asociază frecvent cu femei care nu sunt încadrate în munca remunerată, fiind responsabile de îngrijirea copiilor (30,0%).

După nivelul de bunăstare, femeile din păturile cele mai înstărite (chintila V) nasc mult mai rar la vârsta adolescenței (13,0%).

Utilizarea curentă a metodelor de contracepție

Conform datelor GGS, din totalul femeilor de vârstă reproductivă (15-49 de ani) intervievate în raionul Ialoveni care nu erau însărcinate la momentul sondajului și nu încercau să rămână însărcinate, circa 2/3 utilizează cel puțin o metodă de contracepție. Printre femeile căsătorite sau aflate în coabitare, ponderea celor care utilizează metode de contracepție este mai mare (81,9%) decât printre femeile singure, divorțate sau văduve (50,0%) (Tabelul 1.7). Majoritatea femeilor utilizează metodele moderne – 72,3%, și doar 2,2% pe cele tradiționale.

Metoda cel mai frecvent utilizată este prezervativul masculin, folosit de 64,2% din femei, urmat de pilule (7,3%), abstinanța periodică (1,5%), actul sexual întrerupt (0,7%), și alte metode (0,7%).

Metodele de contracepție sunt folosite mai des de femeile din grupa de vârstă 35-49 de ani – 80,7%, care utilizează doar metode moderne de contracepție. Din categoria de vârstă 15-34 de ani, ponderea femeilor care utilizează metode de contracepție este de 70,0%, dintre care 66,3% – metode moderne și 3,7% - metode tradiționale.

Tabelul 1.7. Distribuția femeilor de vârstă reproductivă (15-49 de ani) conform metodei principale de contracepție utilizate, %

	Metode moderne					Metode tradiționale		
	Orice metodă	Orice metodă modernă	Prezervativ masculin	Pilule	Alte metode moderne	Orice metodă tradițională	Act sexual întrerupt	Abținerea periodică
Toate femeile de vârstă reproductivă	74,5	72,3	64,2	7,3	0,7	2,2	0,7	1,5
15-34	70,0	66,3	62,5	3,8	0,0	3,7	1,3	2,5
35-49	80,7	80,7	66,7	12,3	1,8	0,0	0,0	0,0
Femei căsătorite sau aflate în concubinaj	81,9	81,0	72,4	7,6	1,0	1,0	1,0	0,0
Femei singure, divorțate, văduve	50,0	43,8	37,5	6,3	0,0	6,3	0,0	6,3

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Structura populației după starea civilă

Din totalul bărbaților din raionul Ialoveni intervievați în cadrul GGS, 56,4% erau căsătoriți, 27,2% – singuri/celibatari, văduvi – 9,6%, divorțați/separați – 5,5% (Tabelul 1.8). Din categoria de vârstă 35-64 de ani, 71,9% din bărbați sunt căsătoriți. Ponderea bărbaților căsătoriți scade până la 62,2% pentru grupa de vârstă de 65+ din cauza că mulți bărbați devin văduvi (27,0%). Cei mai mulți bărbați singuri sunt cei cu vârsta de 15-34 ani (61,5%).

Tabelul 1.8. Repartizarea bărbaților cu vârste cuprinse între 15 și 79 de ani după statutul marital actual, %

	Căsătoriți	Divorțați / separați	Singuri / celibatari	Văduvi
Total	56,4	5,5	28,2	9,6
Grupă de vârstă				
15-34	35,4	0,0	61,5	0,0
35-64	71,9	10,9	6,3	9,4
65 de ani și peste	62,2	5,4	5,4	27,0

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Distribuția după statutul marital al femeilor intervievate în raionul Ialoveni este următoarea: 63,5% căsătorite, 18,2% – singure/celibatate, 11,7% – văduve, 3,3% – divorțate/separate și 3,3% – în coabitare (Tabelul 1.9).

Ponderea femeilor căsătorite este cea mai mare pentru femeile din categoria de vârstă 35-64 de ani – 80,2%. Femeile tinere se căsătoresc mai devreme comparativ cu bărbații tineri. În categoria de vârstă 15-34 de ani, ponderea femeilor căsătorite este mult mai mare (63,8% față de 35,4%).

Văduvia în rândul femeilor este mult mai răspândită decât în rândul bărbaților în legătură cu durata medie mai lungă a vieții a femeilor. Astfel, circa 40 la sută din femeile cu vârsta de 65 ani și peste sunt văduve (bărbați văduvi – 27%).

Tabelul 1.9. Repartizarea femeilor cu vârste cuprinse între 15 și 79 de ani după statutul marital actual, %

	Căsătorite	În coabitare	Divorțate / separate	Singure / celibatate	Văduve
Total	63,5	3,3	3,3	18,2	11,7
Grupă de vârstă					
15-34	63,8	5,0	0,0	31,3	0,0
35-64	80,2	3,2	4,8	7,9	4,0
65 de ani și peste	32,4	1,5	4,4	22,1	39,7

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Formarea familiei

Cei mai mulți respondenți din raionul Ialoveni au făcut cunoștință cu partenerul actual prin intermediul prietenilor sau rudelor – 28,2%, urmat de petreceri sau evenimente private – 23,2%, în instituții educaționale – 16,9%, la locul de muncă – 15,5%, la bar, club de noapte sau dans – 6,7%, în mediul online – 6,3% și, respectiv în alte circumstanțe – 3,2% (Tabelul 1.10).

Locurile unde tinerii au făcut cunoștință cu partenerul actual sunt diverse: 21,2% - în instituțiile educaționale, 21,2% - la petreceri și evenimente private, 20,0% - prin intermediul prietenilor sau rudelor. Însă, este de remarcat că pe lângă modurile tradiționale de întâlnire a partenerilor, o pondere mare o deține și mediul online – 18,8%. Populația din categoria de vârstă aptă de muncă declară cel mai frecvent și-a întâlnit partenerul prin intermediul prietenilor sau rudelor – 29,5%. În rândul vârstnicilor, cel mai frecvent, locul de muncă constituie locul unde și-au găsit partenerul – 34,8%. După nivelul de studii, persoanele cu un nivel de studii mai înalt: studii post-secundar vocaționale și superioare în mod previzibil își întâlnesc partenerii mai frecvent în instituții educaționale (25,7% și 19,4% respectiv).

Salariații mai des își cunosc partenerii prin intermediul prietenilor sau rudelor (28,0%), și doar 15,0% la locul de muncă. Șomerii tind să facă cunoștință cu partenerul la petreceri sau evenimente private sau prin intermediul prietenilor și rudelor (33,3%). Din perspectiva nivelului de bunăstare, cei mai bogați (chintila IV și V) cel mai frecvent își întâlnesc partenerii la petreceri sau evenimente private (27,3% și 31,4%), iar cei mai săraci (chintila I și II) – prin intermediul prietenilor sau rudelor (38,1% și 36,1%).

Tabelul 1.10. Locul în care respondenții s-au întâlnit cu partenerul actual, %

	Prin prieteni sau rude	Petrecere privată sau eveniment	La locul de muncă	În instituții educaționale	Bar, club de noapte, club de dans	Online	Altul
Total	28,2	23,2	15,5	16,9	6,7	6,3	3,2
Grupă de vârstă							
Tineri (15-34 de ani)	20,0	21,2	5,9	21,2	10,6	18,8	2,4
Populația aptă de muncă (20-64 de ani)	29,5	23,9	12,0	17,1	6,8	7,7	3,0
Vârstnici (65+ de ani)	23,9	17,4	34,8	17,4	2,2	0,0	4,3
Nivel de studii							
Primar	12,5	50,0	25,0	0,0	12,5	0,0	0,0
Gimnazial	36,2	19,1	19,1	12,8	6,4	2,1	4,3
Secundar general	27,9	14,8	21,3	14,8	4,9	13,1	3,3

Secundar vocațional	23,5	31,4	7,8	17,6	5,9	7,8	5,9
Post-secundar vocațional	30,0	20,0	12,9	25,7	8,6	2,9	0,0
Superior	32,3	19,4	9,7	19,4	3,2	9,7	6,5
Statut marital							
Căsătorit/ă	28,6	23,3	15,8	16,2	6,8	6,4	3,0
Concubinaj	33,3	16,7	16,7	16,7	0,0	8,3	8,3
Statut ocupațional							
Salariat/ă	28,0	20,6	15,0	19,6	6,5	5,6	4,7
Lucrător/oare pe cont propriu	13,6	31,8	13,6	9,1	18,2	9,1	4,5
Pensionar/ă	31,4	21,4	28,6	14,3	1,4	0,0	2,9
Șomer/ă	33,3	16,7	16,7	0,0	33,3	0,0	0,0
Altă situație	29,1	26,6	5,1	19,0	6,3	12,7	1,3
Chintilă de bunăstare							
Chintila I	38,1	14,3	11,9	19,0	7,1	7,1	2,4
Chintila II	36,8	16,2	17,6	19,1	2,9	4,4	2,9
Chintila III	25,9	25,9	7,4	27,8	3,7	5,6	3,7
Chintila IV	22,7	27,3	25,8	12,1	4,5	4,5	3,0
Chintila V	19,6	31,4	11,8	7,8	15,7	9,8	3,9

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Satisfacția de relația cu partenerul

Din totalul populației intervievate în raionul Ialoveni 75,7% au declarat că sunt satisfăcuți de relația cu partenerul lor (nota 8-10 din 10) (Tabelul 1.11). Bărbații sunt mulțumiți de relația cu partenera mai frecvent decât femeile (90,9% față de 67,6%, respectiv), acest contrast menținându-se indiferent de categoria de vârstă analizată, studii, statut ocupațional (cu excepția categoriei de șomer) și nivel de bunăstare.

Tabelul 1.11. Populația satisfăcută de relația cu partenerul/a, %

	Bărbați	Femei	Total
Total	90,9	67,6	75,7
Grupă de vârstă			
Tineri (15-34 ani)	96,4	73,7	81,2
Apti de muncă (20-64ani)	90,7	67,3	74,8
Vârstnici (65-79 ani)	95,7	65,2	80,4
Mediu de reședință			
Urban	90,0	70,5	74,1
Rural	91,0	66,7	76,1
Nivel de studii			
Primar	94,4	83,3	91,7
Gimnazial	100,0	75,0	80,9
Secundar general	85,7	50,0	54,1
Secundar vocațional	91,3	64,3	76,5
Post-secundar vocațional	83,3	77,5	80,0
Superior	100,0	81,0	87,1
Statut ocupațional			
Salariat/ă	97,8	69,4	81,3
Lucrător/oare pe cont propriu	87,5	83,3	86,4
Pensionar/ă	91,7	58,7	70,0
Șomer/ă	100,0	-	100,0
Altă situație	69,2	68,2	68,4
Chintilă de bunăstare			
Chintila I	100,0	69,4	73,8

Chintila II	77,8	56,0	61,8
Chintila III	94,1	70,3	77,8
Chintila IV	92,9	68,4	78,8
Chintila V	92,6	83,3	88,2

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Procesele migraționale și intenții de migrare

În anul 2021, raionul Ialoveni a înregistrat un spor negativ al migrației interne de 24 de persoane (Tabelul 1.12). Deși orașul Ialoveni relevă un spor pozitiv al migrației interne (259 de persoane), acesta nu a fost suficient pentru a acoperi numărul persoanelor care au decis să-și schimbe locul de trai, plecând din localitățile rurale ale raionului Ialoveni.

Tabelul 1.12. Migrația internă neta a raionului Ialoveni pe grupe majore de vârstă și medii de reședință

	2017		2018		2019		2020		2021	
	urban	rural	urban	rural	urban	rural	urban	rural	urban	rural
Total	155	-161	141	-109	270	-112	232	-200	259	-283
0-19 ani	62	-83	47	-71	102	-63	74	-82	87	-113
20 -64 de ani	91	-80	84	-38	161	-56	148	-123	167	-173
65 de ani și mai mult	2	2	10	0	7	7	10	5	5	3

Sursa: Date furnizate de Biroul Național de Statistică

Conform studiului GGS, din totalul respondenților din raionul Ialoveni, 9,5% au raportat că au trăit, cu trei ani în urmă, într-o altă localitate a Moldovei sau la o altă adresă a raionului (Tabelul 1.13). Se atestă în special o diferență în funcție de mediul de reședință, astfel 23,0% din populația urbană și-a schimbat reședința/domiciliu în interior țării, în timp ce această pondere pentru populația cu reședința actuală în sate este mult mai mică – 5,6%.

În cadrul grupelor de vârstă, tineretul este cel mai mobil în interiorul țării (25,5%), fapt explicat prin separarea de părinți și continuarea studiilor, dar și întemeierea familiilor. În rândul persoanelor vârstnice nu a fost raportat niciun caz de modificare a adresei de reședință.

Persoanele singure sau aflate în concubinaj manifestă o mobilitate mai mare decât persoanele căsătorite, iar lucrătorii pe cont propriu migrează în interiorul țării mai des decât salariații.

Tabelul 1.13 Populația care și-a schimbat domiciliul/adresa în ultimii 3 ani în interiorul țării, %

	Total
Total	9,5
Gen	
Bărbați	13,3
Femei	7,3
Mediu de reședință	
Urban	23,0
Rural	5,6
Grupă de vârstă	
Tineri (15-34 de ani)	25,5
Apti de muncă (20-64 de ani)	13,0
Nivel de studii	
Primar	8,5

Secundar general	19,6
Secundar vocațional	6,5
Post-secundar vocațional	7,0
Superior	17,9
Statut marital	
Căsătorit/ă	7,1
Concubinaj	41,7
Divorțat/ă/separat/ă	0,0
Singur/ă	17,7
Văduv/ă	2,1
Statut ocupațional	
Salariat/ă	6,3
Lucrător/oare pe cont propriu	16,7
Altă situație	21,7
Chintilă de bunăstare	
Chintila I	15,5
Chintila II	5,8
Chintila III	12,6
Chintila IV	2,5
Chintila V	10,9

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

În ceea ce privește intențiile de migrație internă, 5,9% din populația interviuată în raionul Ialoveni intenționează să-și schimbe domiciliul în interiorul țării în următorii 3 ani (Tabelul 1.14).

Din punctul de vedere al vârstelor, cei mai intenționați să migreze în interiorul țării sunt tinerii (15,9 %), frecvența planurilor de a migra în altă localitate sau la o altă adresă scăzând semnificativ pentru persoanele vârstnice (1,0%).

Printre persoanele cu cele mai accentuate intenții de schimbare a domiciliului în interiorul țării în următorii ani se evidențiază persoanele aflate în coabitare (16,7%) și cele singure (19,8%). Totodată, ponderea șomerilor care intenționează să-și schimbe adresa de domiciliul este mai mare (21,4%) comparativ cu persoanele din celelalte grupe ocupaționale, ceea ce este specific și pentru persoanele cu venituri scăzute (chintila I – 12,1%).

Tabelul 1.14 Populația care intenționează să-și schimbe domiciliul/adresa în interiorul țării în următorii 3 ani, %

Total	
Total	5,9
Gen	
Bărbați	9,0
Femei	4,0
Mediu de reședință	
Urban	5,0
Rural	6,2
Grupă de vârstă	
Tineri (15-34 de ani)	15,9
Populația aptă de muncă (20-64 de ani)	5,0
Vârstnici (65+ de ani)	1,0
Nivel de studii	
Gimnazial	10,1
Secundar general	8,4
Secundar vocațional	3,2

Post-secundar vocațional	5,8
Statut marital	
Căsătorit/ă	1,5
Concubinaj	16,7
Singur/ă	19,8
Văduv/ă	2,1
Statut ocupațional	
Salariat/ă	2,3
Pensionar/ă	1,5
Șomer/ă	21,4
Altă situație	13,0
Nivel de bunăstare	
Chintila I	12,1
Chintila II	2,9
Chintila III	7,1
Chintila IV	3,8
Chintila V	5,0

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Migrația externă

Emigrarea este un proces specific Republicii Moldova, iar raionul Ialoveni nu este o excepție. Conform datelor BNS, raportându-ne la anul 2014, raionul Ialoveni înregistrează constant un spor negativ al migrației externe. În 2020 sporul negativ a fost de circa 400 de persoane, mult sub nivelul altor ani. Dar această contracție a fost determinată de restricțiile de călătorie cauzate de pandemia Covid-19, și nu de stoparea intențiilor de emigrare.

Tabelul 1.15. Migrația externă netă pe grupe majore de vârstă în dinamică

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Total	-1 175	-1 592	-2 815	-3 014	-2 188	-1 570	-398
0-19 ani	-474	-557	-654	-794	-770	-758	-416
20 -64 de ani	-709	-1 012	-2 129	-2 174	-1 421	-814	-22
65 de ani și mai mult	8	-23	-32	-46	3	2	40

Sursa: Date furnizate de Biroul Național de Statistică

Din totalul respondenților intervievați în raionul Ialoveni, la întrebarea dacă intenționează să se mute în următorii trei ani într-o altă țară 12,3% au răspuns „probabil da” sau „cu siguranță da” (Tabelul 1.16). Această pondere este mai mare printre bărbați (16,3%) decât printre femei (9,9%). La fel, intențiile de emigrare sunt mai caracteristice pentru populația din mediul rural (13,8%) decât pentru cea din mediul urban (7,0%).

Vârsta este un factor important care determină intențiile de emigrare: în cadrul grupei persoanelor tinere circa o treime intenționează să plece din țară. Aceasta pondere este mai mică pentru populația aptă de muncă – 14,7%.

Absența unui partener, de asemenea, este un factor care încurajează emigrarea: printre persoanele singure 26% au intenții de a emigra, spre deosebire de persoanele căsătorite – 10,2%. Încadrarea în câmpul muncii reprezintă un factor care la fel influențează intențiile de emigrare, printre salariați ponderea celor care doresc să emigreze este de 14,1%, în timp ce printre șomeri ea se dublează – 28,6%.

Totodată, nu se remarcă o segregare clară a intențiilor de emigrare în funcție de nivelul de bunăstare a populației (chintila I – 19,0%, chintila V–14,9%), ceea ce sugerează că veniturile mici nu mai reprezintă unicul motiv al emigrării, și că alte aspecte ale calității vieții sunt de asemenea factori importanți care fundamentează deciziile de a emigra.

Tabelul 1.16. Populația care intenționează să se mute într-o altă țară în următorii 3 ani, %

	Total
Total	12,3
Sex	
Bărbați	16,3
Femei	9,9
Mediul de reședință	
Urban	7,0
Rural	13,8
Grupă de vârstă	
Tineri (15-34 de ani)	31,0
Populația aptă de muncă (20-64 de ani)	14,7
Statut ocupațional	
Salariat/ă	14,1
Lucrător/oare pe cont propriu	8,3
Șomer/ă	28,6
Altă situație	21,7
Chintilă de bunăstare	
Chintila I	19,0
Chintila II	7,2
Chintila III	11,8
Chintila IV	8,8
Chintila V	14,9

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

2. Piața muncii: veniturile populației și aranjamentele de muncă

Numărul salariaților în raionul Ialoveni a consemnat circa 13 mii persoane în anul 2021, în creștere cu 10,7% față de anul 2014.

Salariu mediu brut al femeile din raionul Ialoveni a constituit 7 191 de lei, fiind mai mic cu 1 162 de lei ca media câștigului salarial brut al femeilor calculat la nivel național.

Salariu mediu brut al bărbaților din raionul Ialoveni a constituit 7 027 de lei, cu 2 643 de lei mai puțin ca media câștigului salarial brut al bărbaților calculat la nivel național.

Se observă că pentru anii 2020 - 2021, câștigul salarial al femeilor din raionul Ialoveni îl depășește pe cel obținut de bărbați, tendință inversă cu cea atestată la nivel național. Deși diferența nu este semnificativă (151 lei în 2020 și respectiv 164 de lei în 2021), acest fenomen vorbește despre combaterea inegalității de gen în politica de remunerare.

Tabelul 2.1. Numărul de salariați în raionul Ialoveni și câștigul salarial brut, în dinamică 2014-2021

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	Numărul de salariați în raionul Ialoveni (persoane)							
Total	11 730	11 108	12 362	11 573	12 657	12 327	12 170	12 987
	Câștigul salarial mediu lunar brut (lei)							
Ialoveni: Femei	3 228	3 580	3 851	4 363	4 905	5 613	6 444	7 191
Media pe țară: Femei	3 832	4 235	4 631	5 204	5 801	6 710	7 387	8 353
Ialoveni: Bărbați	3 440	3 860	4 125	4 770	5 037	6 025	6 294	7 027
Media pe țară: Bărbați	4 375	4 881	5 414	6 017	6 779	7 808	8 559	9 673

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor BNS

Populația implicată în munca pentru plată/salariu

Datele GGS arată că 44,5% din populația de 15-64 ani a raionului Ialoveni este implicată în muncă plătită (Tabelul 2.2). Implicarea în muncă pentru plată/salariu este mai mare în cazul bărbaților (54,3%) decât a femeilor (38,3%). Cel mai scăzut grad de angajare în munci remunerate se evidențiază în rândul femeilor tinere (15-34 de ani) – 21,3%, ceea ce se explică prin perioada reproductivă a femeilor și respectiv îndeplinirea sarcinilor de îngrijire a copiilor.

După locul de reședință, se observă că femeile din mediul urban sunt mai frecvent încadrate în munca plătită (50,0%) decât cele din mediul rural (33,8%). Însă, în cazul bărbaților, situația se inversează.

Un nivel mai înalt de studii este asociat cu un grad mai înalt de implicare în munca plătită, ceea ce este caracteristic atât în cazul femeilor cât și al bărbaților. Cea mai mare implicare în munci plătite este caracteristică respondenților cu un nivel mediu de bunăstare (chintila III – 45,9% și chintila IV – 62,3%).

În funcție de numărul de copii la îngrijire, persoanele cu 1 și 2 copii sunt mai frecvent implicate în munci remunerate (64,2% și 54,5%, respectiv), cu o pondere mai mare în rândul bărbaților.

Tabelul 2.2. Distribuția femeilor și bărbaților cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani implicați în munca pentru plată/salariu, %

	Bărbați	Femei	Total
Total grupa de vârstă 15-64 de ani	54,3	38,3	44,5
	Grupă de vârstă		
Tineri (15-34 ani)	44,6	21,3	31,7
Apti de muncă (20-64 ani)	61,3	41,3	48,7
	Mediu de reședință		
Urban	45,0	50,0	48,7
Rural	56,0	33,8	43,2
	Nivel de studii		
Primar	61,1	20,0	52,2
Gimnazial	28,0	23,7	25,4
Secundar general	21,4	32,8	29,2
Secundar vocațional	85,7	48,4	63,5
Post-secundar vocațional	73,3	42,6	54,5
Superior	85,7	58,3	64,5
	Statut marital		
Căsătorit/ă	62,0	34,5	52,9

Concubinaj	-	33,3	33,3
Divorțat/ă/separat/ă	33,3	66,7	69,2
Singur/ă	13,0	16,0	17,7
Văduv/ă	6,3	6,3	27,3
Chintilă de bunăstare			
Chintila I	50,0	34,2	37,0
Chintila II	69,2	28,2	38,5
Chintila III	44,4	46,9	45,9
Chintila IV	81,0	52,5	62,3
Chintila V	48,9	27,5	39,1
Număr de copii aflați în îngrijire			
0	37,6	38,4	38,1
1	90,9	45,2	64,2
2	85,0	37,1	54,5
3+	-	26,7	26,7

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Satisfacția în muncă

Doar 40% din totalul de persoane cu vârsta de 15-64 de ani din raionul Ialoveni implicate în câmpul muncii sunt mulțumite de statutul lor ocupațional (Tabelul 2.3). Bărbații tind să fie mult mai frecvent mulțumiți (61,4%) decât femeile (20,3%), și totodată starea de mulțumire este într-o măsură mai mare resimțită de către persoanele din mediul rural (43,2%), decât din cel urban (28,9%).

Cele mai mulțumite de statutul lor ocupațional sunt persoanele cu studii primare (75,0%) și gimnaziale (50,0%). Din punct de vedere al bunăstării, persoanele cu cele mai joase venituri sunt foarte rar mulțumite de statutul lor ocupațional (5,9%), în timp ce lucrătorii care câștigă mai mult (chintilele IV-V) sunt mai frecvent satisfăcuți (52,6% și 47,1%, respectiv).

Tabelul 2.3. Distribuția populației cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani implicați în câmpul muncii care sunt mulțumiți de statutul lor ocupațional, %

	Bărbați	Femei	Total
Total grupa de vârstă 15-64 de ani	61,4	20,3	39,6
Grup de vârstă			
Tineri (15-34 ani)	65,5	23,5	50,0
Apti de muncă (20-64 ani)	60,3	20,5	39,0
Mediu de reședință			
Urban	55,6	20,7	28,9
Rural	62,3	20,0	43,2
Nivel de studii			
Primar	81,8	0,0	75,0
Gimnazial	57,1	44,4	50,0
Secundar general	66,7	20,0	30,8
Secundar vocațional	55,6	13,3	36,4
Post-secundar vocațional	50,0	10,0	31,0
Superior	83,3	28,6	45,0
Statut marital			
Căsătorit/ă	61,4	21,7	41,0
Divorțat/ă/separat/ă	66,7	16,7	33,3
Singur/ă	66,7	25,0	42,9
Văduv/ă	61,4	21,7	41,0

	Chintilă de bunăstare		
Chintila I	25,0	0,0	5,9
Chintila II	33,3	27,3	30,0
Chintila III	56,3	26,1	38,5
Chintila IV	82,4	28,6	52,6
Chintila V	65,2	9,1	47,1
	Număr de copii aflați în îngrijire		
0	59,4	25,0	38,8
1	65,0	7,1	41,2
2	58,8	15,4	40,0
3+	-	25,0	25,0

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Aranjamentele de muncă

Conform sondajului, circa 71% din persoanele de 15-64 de ani implicate în câmpul muncii din raionul Ialoveni au aranjamentele de muncă cu ore fixe de început și sfârșit (Tabelul 2.4).

După nivelul de studii, persoanele cu studii primare au cel mai frecvent un program de muncă flexibil (75,0%), ceea ce se explică prin faptul că pentru marea majoritate a respondenților din această categoria, agricultura este ocupația de bază.

În funcție de nivel de bunăstare, frecvența cazurilor de ocupare cu program fix de muncă este mai mare pentru lucrătorii din chintilele I-II (82,4%, și 90,0% respectiv), comparativ cu cei din chintilele IV-V (55,3% și 64,7%). Totodată, nu se conturează o corelație clară între aranjamentele cu ore fixe ale lucrătorilor și numărul de copii la îngrijire pe care aceștia îi au.

Tabelul 2.4. Distribuția persoanelor cu vârsta de 15-64 de ani implicate în câmpul muncii după regimul de muncă (timpul începerii și terminării lucrului), %

	Ore fixe de început și sfârșit	Fără ore fixe de început și sfârșit
Total grupa de vârstă 15-49 de ani	67,9	32,1
Total grupa de vârstă 15-64 de ani	70,5	29,5
Nivel de studii		
Primar	25,0	75,0
Gimnazial	93,8	6,3
Secundar general	73,1	26,9
Secundar vocațional	66,7	33,3
Post-secundar vocațional	76,2	23,8
Superior	70,0	30,0
Statut marital		
Căsătorit/ă	68,4	31,6
Concubinaj	66,7	33,3
Divorțat/ă/separat/ă	77,8	22,2
Singur/ă	92,9	7,1
Văduv/ă	33,3	66,7
Chintilă de bunăstare		
Chintila I	82,4	17,6
Chintila II	90,0	10,0
Chintila III	74,4	25,6
Chintila IV	55,3	44,7
Chintila V	64,7	35,3

Număr de copii aflați în îngrijire		
0	77,5	22,5
1	50,0	50,0
2	76,7	23,3
3+	60,0	40,0

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Timpul de deplasare către serviciu

Durata medie a timpului de deplasare către locul de muncă a locuitorilor din raionul Ialoveni constituie 38,4 de minute, fără diferențe semnificative între bărbați și femei. Totodată, datele arată o distribuție practic egală a locuitorilor cu timp de deplasare către serviciu de până la 30 de minute și cei cu un timp de navetă ce depășește 30 de minute. Aceasta se explică inclusiv prin proximitatea geografică față de Chișinău, astfel mulți locuitori ai raionului Ialoveni lucrează în capitală, prin urmare aceștia au nevoie de un timp de deplasare relativ mai mare (Tabelul 2.5).

Tabelul 2.5. Timpul alocat pentru deplasare de la domiciliu spre locul de muncă de bază

	1-30 de minute	31 de minute și mai mult	Durata medie a timpului de deplasare
	%	%	minute
Total	51,4	48,6	38,4
Bărbați	48,6	51,4	39,7
Femei	53,9	46,1	37,1
Mediu de reședință			
Urban	48,6	51,4	40,9
Rural	52,3	47,7	37,6

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Suficiența veniturilor pentru a acoperi necesitățile de bază

Conform rezultatelor GGS, doar 20% din gospodăriile din raionul Ialoveni au afirmat că își pot acoperi necesitățile de bază ușor sau foarte ușor (Tabelul 2.6). O diferență semnificativă se observă în funcție de gen, ponderea bărbaților cu venituri suficiente fiind de 32,5%, în timp ce ponderea femeilor – de doar 12,4%. Aceasta se explică prin proporția mai mare a pensionarelor printre femei, dar și de faptul că multe femei îndeplinesc munca casnică neplătită.

La fel, un contrast se observă și în funcție de mediul de reședință al populației, ponderea persoanelor din mediul rural care au venituri suficiente pentru ași acoperi necesitățile de bază fiind superioară (22,1%) celor din mediul urban (13,0%).

Cea mai mare pondere a persoanelor care își pot acoperi necesitățile de bază ușor sau foarte ușor este printre persoanele tinere – 35,2%. În contrast, mai puțin de 2% din persoanele vârstnice dispun de venituri suficiente pentru a-și acoperi ușor necesitățile de bază.

După nivelul de studii, cea mai mare pondere a persoanelor care își pot acoperi necesitățile de bază ușor sau foarte ușor este printre persoanele cu studii primare – 40,4% și cu studii superioare – 38,5%. În funcție de statutul ocupațional, ponderea cea mai mare se atestă în rândul lucrătorilor pe cont propriu – 79,2%. După statutul marital, venituri suficiente tind să aibă persoanele singure (27,1%), la polul opus fiind persoanele văduve.

În mod așteptabil, ponderea persoanelor care își pot acoperi necesitățile de bază ușor sau foarte ușor depinde de chintila de bunăstare. Printre respondenții din prima și a doua chintilă ponderea celor care declară că își pot acoperi cu ușurință necesitățile de bază este foarte scăzută – 1,7% și 4,3%, crescând gradual pentru celelalte chintile și atingând 47,5% pentru ultima chintilă de bunăstare.

Numărul de copii aflați la îngrijire de asemenea influențează suficiența veniturilor: dacă printre gospodăriile cu 1 copil rata celor cu venituri suficiente este de 35,8%, atunci pe măsura creșterii numărului de copii această rată scade până la 29,1% (2 copii) și 6,7% (3 sau mai mulți copii). Zero copii la îngrijire au de regulă pensionarii și tineretul, ceea ce explică ponderea scăzută a gospodăriilor cu venituri suficiente în această categorie (16,2%).

Tabelul 2.6. Distribuția populației după suficiența veniturilor pentru a acoperi necesitățile de bază, %

	Bărbați	Femei	Total
Total	32,5	12,4	20,0
Mediu de reședință			
Urban	24,0	9,3	13,0
Rural	34,0	13,6	22,1
Grupă de vârstă			
Tineri (15-34 de ani)	44,6	27,5	35,2
Apti de muncă (20-64 de ani)	35,1	12,7	21,0
Vârșnici (65+ani)	5,4	0,0	1,9
Nivel de studii			
Primar	60,0	18,2	40,4
Gimnazial	25,7	7,8	14,1
Secundar general	24,2	6,8	12,1
Secundar vocațional	23,1	11,1	16,1
Post-secundar vocațional	22,9	17,6	19,8
Superior	66,7	25,9	38,5
Statut marital			
Căsătorit/ă	35,9	13,2	21,1
Divorțat/ă/separat/ă	33,3	0,0	16,7
Singur/ă	32,6	22,0	27,1
Văduv/ă	6,3	0,0	2,1
Statut ocupațional			
Salariat/ă	36,0	6,4	18,0
Lucrător/oare pe cont propriu	88,9	50,0	79,2
Pensionar/ă	5,0	2,1	2,9
Altă situație	36,7	27,0	30,4
Chintilă de bunăstare			
Chintila I	0,0	2,1	1,7
Chintila II	5,6	3,9	4,3
Chintila III	17,8	8,5	11,8
Chintila IV	50,0	10,4	26,3
Chintila V	52,7	41,3	47,5
Număr de copii aflați în îngrijire			
0	26,2	9,8	16,2
1	59,1	19,4	35,8
2	40,0	22,9	29,1
3+	-	6,7	6,7

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Așteptările privind îmbunătățirea veniturilor în următorii 3 ani

În raionul Ialoveni, doar 17% din populație este optimistă în privința evoluției pozitive a veniturilor în următorii trei ani (Tabelul 2.7). Bărbații sunt mai optimiști decât femeile, astfel 28,9% dintre bărbați anticipează că situația lor financiară se va îmbunătăți, comparativ cu doar 9,9% dintre femei. Cele mai optimiste sunt persoanele tinere din grupa de vârstă de 15-34 de ani – 37,9%, datorită așteptărilor privind începerea carierei profesionale după încheierea studiilor sau avansare în carieră. Însă, pe măsura înaintării în vârstă, optimismul se reduce semnificativ.

În funcție de statutul ocupațional, cea mai mare pondere a persoanelor ce se așteaptă la îmbunătățirea situației financiare este printre lucrătorii pe cont propriu (37,5%), iar cea mai mică, în mod așteptat – printre pensionari (2,9%).

În funcție de veniturile curente, cel mai pronunțat optimism se manifestă în cadrul populației ale căror venituri sunt deja cele mai mari: chintila V – 38,6%, iar cei mai săraci sunt mai rezervați în ceea ce privește așteptările privind creșterea veniturilor.

Tabelul 2.7. Distribuția persoanelor care așteaptă îmbunătățirea veniturilor în următorii 3 ani, %

	Bărbați	Femei	Total
Total	28,9	9,9	17,0
Grupă de vârstă			
Tineri (15-34 de ani)	47,7	30,0	37,9
Apti de muncă (20-64 de ani)	27,0	7,4	14,7
Vârstnici (65+ani)	2,7	1,5	1,9
Mediu de reședință			
Urban	20,0	10,7	13,0
Rural	30,5	9,5	18,2
Nivel de studii			
Primar	40,0	18,2	29,8
Gimnazial	37,1	10,9	20,2
Secundar general	24,2	5,4	11,2
Secundar vocațional	15,4	8,3	11,3
Post-secundar vocațional	22,9	11,8	16,3
Superior	41,7	11,1	20,5
Statut marital			
Căsătorit/ă	26,1	7,5	13,9
Divorțat/ă/separat/ă	33,3	0,0	16,7
Singur/ă	41,3	28,0	34,4
Văduv/ă	6,3	0,0	2,1
Statut ocupațional			
Salariat/ă	30,0	2,6	13,3
Lucrător/oare pe cont propriu	44,4	16,7	37,5
Pensionar/ă	2,5	3,1	2,9
Șomer/ă	22,2	-	22,2
Altă situație	44,9	23,6	31,2
Chintilă de bunăstare			
Chintila I	27,3	8,5	12,1
Chintila II	22,2	2,0	7,2
Chintila III	13,3	7,3	9,4
Chintila IV	25,0	8,3	15,0
Chintila V	49,1	26,1	38,6

	Număr de copii aflați în îngrijire		
0	23,8	8,3	14,3
1	45,5	12,9	26,4
2	35,0	20,0	25,5

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Echilibrul dintre muncă și familie

Conform datelor GGS, circa o treime din populația raionului Ialoveni foarte frecvent se află în situația când durata timpului petrecut la serviciu devine un obstacol pentru îndeplinirea sarcinilor casnice. În mod special sunt afectate femeile. Astfel, 46,8% dintre femeile cu vârsta de 15-64 de ani încadrate în câmpul muncii au declarat că în ultimele 3 luni, de cel puțin câteva ori pe săptămână/lună, le-a fost greu să-și îndeplinească sarcinile în familie din cauza că petrec prea mult timp la lucru. Acest indicator fiind mult mai mic pentru bărbați – 15,7% (Tabelul 2.8). Un decalaj semnificativ se evidențiază și după mediul de reședință a populației. Realizarea cu dificultate a sarcinilor casnice din cauza timpului îndelungat petrecut la serviciu se atestă mai frecvent pentru persoanele care locuiesc în orașul Ialoveni - 60,5%, iar pentru cele care locuiesc în satele din raion ponderea fiind de 22,5%.

În funcție de statutul marital, femeile singure se ciocnesc mai des cu dificultăți în îndeplinirea sarcinilor casnice din cauza duratei prea mari a timpului de lucru (87,5%).

În funcție de nivelul de bunăstare, se înregistrează o scădere graduală a frecvenței de raportare a acestor gen de dificultăți pe măsura creșterii veniturilor (chintila I – 58,8; chintila V – 14,7%). Femeile care au trei sau mai mulți copii, le este mult mai frecvent greu să-și îndeplinească sarcinile în familie din cauza că petrec prea mult timp la serviciu, comparativ cu persoanele care au un mai puțini copii sau nu au deloc copii.

Tabelul 2.8. Distribuția persoanelor de 15-64 de ani încadrate în câmpul muncii cărora în ultimele 3 luni, de cel puțin câteva ori pe săptămână/lună, le-a fost greu să-și îndeplinească sarcinile în familie din cauza că petrec prea mult timp la serviciu, %

	Bărbați	Femei	Total
Total grupa de vârstă 15-49 de ani	17,3	50,0	34,0
Total grupa de vârstă 15-64 de ani	15,7	46,8	32,2
Mediu de reședință			
Urban	33,3	69,0	60,5
Rural	13,1	34,0	22,5
Nivel de studii			
Gimnazial	0,0	44,4	25,0
Secundar general	0,0	65,0	50,0
Secundar vocațional	27,8	33,3	30,3
Post-secundar vocațional	27,3	40,0	33,3
Superior	0,0	44,4	35,0
Statut marital			
Căsătorit/ă	12,3	41,7	27,4
Concubinaj	-	66,7	66,7
Divorțat/ă/separat/ă	33,3	33,3	33,3
Singur/ă	16,7	87,5	57,1
Văduv/ă	100,0	50,0	66,7
Chintilă de bunăstare			
Chintila I	50,0	61,5	58,8

Chintila II	11,1	63,6	40,0
Chintila III	25,0	47,8	38,5
Chintila IV	0,0	47,6	26,3
Chintila V	17,4	9,1	14,7
Număr de copii aflați în îngrijire			
0	15,6	37,5	28,8
1	15,0	78,6	41,2
2	17,6	38,5	26,7
3+	-	75,0	75,0

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Pe de altă parte, și oboseala legată de îndeplinirea treburilor casnice deseori este un impediment în realizarea obligațiunilor de serviciu. Prin urmare, 22,8% din persoanele de 15-64 de ani încadrate în câmpul muncii din raionul Ialoveni au raportat că în ultimele 3 luni au ajuns la serviciu prea obosite din cauza treburilor casnice ca să poată lucra, de cel puțin câteva ori pe săptămână/lună (Tabelul 2.9). Această situație este reportată mai frecvent de femei (31,6%) decât de bărbați (12,9%). Totodată, în funcție de mediul de reședință, observăm că bărbații din mediul urban raportează mai frecvent această situație decât cei din mediul rural (22,2% și 11,5%, respectiv), ceea ce ar indica asupra unui grad mai înalt de implicare în treburile casnice al bărbaților care locuiesc în oraș.

După statutul marital, dificultățile în activitatea de muncă generate de starea de oboseală ca urmare a realizării treburilor casnice sunt mai comune pentru femeile singure și văduve (50,0%).

Persoanele cu venituri mai mari se confruntă mult mai rar cu dificultăți în activitatea profesională generate de starea de oboseală ca urmare a realizării treburilor casnice decât cele cu venituri mici (chintila I – 41,2%; chintila V – 11,8%).

În funcție de numărul de copii la îngrijire, în mod firesc, femeile cu copii se evidențiază cu valori mai ridicate ale acestui indicator, comparativ cu femeile care nu au copii la îngrijire.

Tabelul 2.9. Distribuția persoanelor de 15-64 de ani încadrate în câmpul muncii care au declarat că în ultimele 3 luni au ajuns la serviciu prea obosite din cauza treburilor casnice ca să poată lucra, de cel puțin câteva ori pe săptămână/lună, %

	Bărbați	Femei	Total
Total grupa de vârstă 15-49 de ani	11,5	33,3	22,6
Total grupa de vârstă 15-64 de ani	12,9	31,6	22,8
Mediu de reședință			
Urban	22,2	31,0	28,9
Rural	11,5	32,0	20,7
Nivel de studii			
Gimnazial	0,0	22,2	12,5
Secundar general	0,0	50,0	38,5
Secundar vocațional	16,7	40,0	27,3
Post-secundar vocațional	27,3	20,0	23,8
Superior	0,0	21,4	15,0
Statut marital			
Căsătorit/ă	14,0	31,7	23,1
Divorțat/ă/separat/ă	0,0	16,7	11,1
Singur/ă	0,0	50,0	28,6
Văduv/ă	100,0	50,0	66,7
Chintilă de bunăstare			

Chintila I	25,0	46,2	41,2
Chintila II	22,2	45,5	35,0
Chintila III	18,8	30,4	25,6
Chintila IV	0,0	28,6	15,8
Chintila V	13,0	9,1	11,8
Număr de copii aflați în îngrijire			
0	15,6	22,9	20,0
1	10,0	50,0	26,5
2	11,8	38,5	23,3
3+	-	50,0	50,0

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

3. Infrastructura medicală și sănătatea populației

Conform datelor BNS, în anul 2021 raionul Ialoveni dispunea de un număr total de 110 de paturi în spitale, număr care nu s-a schimbat față de anul 2015, cu excepția anului 2020 (Tabelul 3.1). În aceeași perioadă, deoarece populația raionului s-a redus, s-a produs o creștere a numărului de paturi la 10 000 de locuitori de la 13 la 15 locuri. Cu toate acestea, raionul Ialoveni rămâne slab dotat cu paturi în spitale dacă este să comparăm cu media pe țară – 66 de paturi la 10 000 locuitori.

În același timp, efectivul de medici și personal medical mediu este cu mult sub nivelul național. În anul 2021, în raionul Ialoveni lucrau 164 de medici și 291 de unități de personal medical mediu, la 10 000 de locuitori revenind 22 de medici (media pe țară – 47) și 39 unități de personal mediu (media pe țară – 92).

Tabelul 3.1 Infrastructura de ocrotire a sănătății la 10 000 locuitori (populația cu reședința obișnuită) în dinamică, 2015-2021

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Numărul de medici, total							
Total pe țară	13 012	13 039	13 021	12 635	12 552	12 394	12 214
raionul Ialoveni	169	168	176	168	164	157	164
Numărul de medici la 10 000 de locuitori							
Total pe țară	46	47	47	47	47	47	47
raionul Ialoveni	20	20	22	22	22	21	22
Numărul de personal medical mediu, total							
Total pe țară	24 602	25 485	25 125	23 981	23 584	23 187	23 954
raionul Ialoveni	337	309	316	297	278	286	291
Numărul de personal medical mediu la 10 000 locuitori							
Total pe țară	87	91	91	89	89	88	92
raionul Ialoveni	40	38	40	38	36	38	39
Numărul de farmacii și filiale, total							
Total pe țară	n.a.	n.a.	n.a.	1 384	1 394	1 426	1 455
raionul Ialoveni	n.a.	n.a.	n.a.	30	24	24	28
Numărul de farmaciști, total							
Total pe țară	1 874	1 647	1 644	1 699	1 814	1 218	n.a.
raionul Ialoveni	24	22	23	27	31	13	n.a.
Numărul de paturi în spitale, total							
Total pe țară	18 803	18 805	18 398	18 138	18 042	17 168	17 329
raionul Ialoveni	110	110	110	110	110	84	110
Numărul de paturi în spitale la 10 000 locuitori							

Total pe țară	66	67	67	67	68	65	66
raionul Ialoveni	13	13	14	14	14	11	15

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor BNS

Persoane cu dizabilități

În anul 2021, conform datelor BNS, au fost recunoscuți cu dizabilitate primară 313 de adulți și 57 de copii din raionul Ialoveni, numărul lor fiind în creștere față de anul 2020. Raportat la numărul populației, la 10 000 de locuitori au revenit 41 de adulți și 8 copii recunoscuți cu dizabilitate primară (Tabelul 3.2). Numărul total de beneficiari de pensii de dizabilitate din cauza unei afecțiuni generale consemnează 2 665 persoane, la 10 000 de locuitori revenind 351 de beneficiari, mai puțin decât media la nivel de țară.

Tabelul 3.2. Adulți și copii recunoscuți cu dizabilități 2020-2021

	2020	2021	2020	2021
	persoane	persoane	la 10 000 locuitori	la 10 000 locuitori
Persoane în vârstă de 18 ani și peste, recunoscute cu dizabilitate primară				
Total pe țară	9 174	10 065	35	38
Raionul Ialoveni	288	313	38	41
Copii în vârstă de până la 18 ani recunoscuți cu dizabilitate primară				
Total pe țară	1 243	1 478	5	6
Raionul Ialoveni	45	57	6	8
Total beneficiari de pensii de dizabilitate din cauza unei afecțiuni generale				
Total pe țară	120 811	117 010	457	445
Raionul Ialoveni	2 717	2 665	356	351

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor BNS

Notă: Totalul pe țară include și persoanele din stânga Nistrului și mun. Bender, care s-au adresat pentru determinarea dizabilității la CNDDCM.

Autoaprecierea sănătății

Conform datelor GGS, cea mai mare parte a populației raionului Ialoveni a declarat că are o stare de sănătate „foarte bună” sau „bună” – 53,6%, 39,4% au raportat o stare „satisfăcătoare” a sănătății, și doar 7,0% consideră că au o stare a sănătății „rea sau foarte rea” (Tabelul 3.3). Proporția femeilor care consideră că au o stare de sănătate bună sau foarte bună (56,6%) o depășește pe cea a bărbaților (48,8%), în schimb ponderea femeilor și bărbaților care consideră că sănătatea lor este rea sau foarte rea nu diferă foarte mult (6,9% și 7,2%, respectiv).

Ponderea populației care consideră că starea lor de sănătate este bună sau foarte bună scade o dată cu îmbătrânirea. Printre tineri (15-34 de ani), 84,8% au o stare a sănătății bună sau foarte bună, iar printre persoanele cu vârsta de 65 de ani și peste doar 17,1% declară același lucru.

Discrepanțe în autoaprecierea sănătății se atestă și în funcție de nivelul de studii. Persoanele cu studii primare raportează mai frecvent o stare de sănătate rea sau foarte rea (14,9%) în comparație cu persoanele cu studii superioare (7,7%), dar aceasta se explică parțial prin faptul că printre respondenții cu studii primare jumătate sunt persoane de vârstă înaintată.

Salariații declară o sănătate bună sau foarte bună mai frecvent (64,1%) decât șomerii (55,6%) sau lucrătorii pe cont propriu (50,0%). În funcție de bunăstare, persoanele cu venituri mici (chintila I) cel mai des raportează o stare bună sau foarte bună a sănătății (72,4%), explicat prin faptul că

circa jumătate din respondenții din această categorie sunt persoanele din grupa de vârstă până la 65 de ani.

Tabelul 3.3. Autoevaluarea stării de sănătate printre persoanele cu vârsta de 15-79 de ani %

	Bărbați			Femei			Total		
	Foarte bună sau bună	Satisfăcătoare	Rea sau foarte rea	Foarte bună sau bună	Satisfăcătoare	Rea sau foarte rea	Foarte bună sau bună	Satisfăcătoare	Rea sau foarte rea
Total	48,8	44,0	7,2	56,6	36,5	6,9	53,6	39,4	7,0
Grupă de vârstă									
15-34 ani	76,9	21,5	1,5	91,3	8,8	0,0	84,8	14,5	0,7
35-64 ani	43,8	50,0	6,3	53,2	41,3	5,6	50,0	44,2	5,8
65 de ani și peste	8,1	73,0	18,9	22,1	60,3	17,6	17,1	64,8	18,1
Nivel de studii									
Primar	52,0	44,0	4,0	36,4	36,4	27,3	44,7	40,4	14,9
Gimnazial	60,0	31,4	8,6	51,6	37,5	10,9	54,5	35,4	10,1
Secundar general	45,5	45,5	9,1	70,3	27,0	2,7	62,6	32,7	4,7
Secundar vocațional	46,2	42,3	11,5	44,4	50,0	5,6	45,2	46,8	8,1
Post-secundar vocațional	48,6	51,4	0,0	62,7	35,3	2,0	57,0	41,9	1,2
Superior	25,0	58,3	16,7	51,9	44,4	3,7	43,6	48,7	7,7
Statut marital									
Căsătorit/ă	44,6	47,8	7,6	62,1	35,1	2,9	56,0	39,5	4,5
Concubinaj	-	-	-	44,4	44,4	11,1	44,4	44,4	11,1
Divorțat/ă/separat/ă	44,4	44,4	11,1	55,6	44,4	0,0	50,0	44,4	5,6
Singur/ă	67,4	28,3	4,3	60,0	30,0	10,0	63,5	29,2	7,3
Văduv/ă	25,0	62,5	12,5	25,0	50,0	25,0	25,0	54,2	20,8
Statut ocupațional									
Salariat/ă	58,0	42,0	0,0	67,9	29,5	2,6	64,1	34,4	1,6
Lucrător/oare pe cont propriu	61,1	33,3	5,6	16,7	83,3	0,0	50,0	45,8	4,2
Pensionar/ă	12,5	70,0	17,5	27,1	57,3	15,6	22,8	61,0	16,2
Șomer/ă	55,6	33,3	11,1	-	-	-	55,6	33,3	11,1
Altă situație	63,3	30,6	6,1	82,0	15,7	2,2	75,4	21,0	3,6
Chintilă de bunăstare									
Chintila I	45,5	54,5	0,0	78,7	17,0	4,3	72,4	24,1	3,4
Chintila II	55,6	38,9	5,6	52,9	37,3	9,8	53,6	37,7	8,7
Chintila III	60,0	33,3	6,7	53,7	37,8	8,5	55,9	36,2	7,9
Chintila IV	34,4	56,3	9,4	45,8	50,0	4,2	41,3	52,5	6,3
Chintila V	49,1	45,5	5,5	54,3	39,1	6,5	51,5	42,6	5,9

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Persoane care întâmpină dificultăți în realizarea activităților zilnice

Printre persoanele din raionul Ialoveni intervievate în cadrul GGS doar o singură persoană a declarat că este incapabilă total pentru a se îngriji personal (Tabelul 3.4). Dizabilități severe de vedere și locomotorii au raportat 1,4% din respondenți (mai frecvent în rândul bărbaților), de îngrijire personală – 0,7% (mai frecvent în rândul bărbaților), și de auz – 0,2% (numai femeii).

Printre dizabilități ușoare cele mai frecvente sunt cele de vedere, care au fost raportate de 33,4% din persoanele intervievate, urmate de dizabilitățile locomotorii ușoare (18,0%), de memorie/concentrare (9,5%), de îngrijire personală (9,1%), și de auz (6,8%). Circa 70% din bărbați

și 60% dintre femei din raionul Ialoveni nu raportează careva dificultăți în realizarea activităților zilnice.

Tabelul 3.4. Dificultăți în desfășurarea activităților zilnice obișnuite, pe tipuri de dizabilități și severitatea dizabilităților, %

Tip de dizabilitate / severitatea	Bărbați	Femei	Total
Incapacitate totală			
Îngrijire personală	0,6	0,0	0,2
Dificultăți mari			
Vedere	1,8	1,1	1,4
Auz	0,0	0,4	0,2
Locomotorii	2,4	0,7	1,4
Îngrijire personală	1,2	0,4	0,7
Dificultăți ușoare			
Vedere	24,7	38,7	33,4
Auz	5,4	7,7	6,8
Locomotorii	15,1	19,7	18,0
Memorie/concentrare	7,8	10,6	9,5
Îngrijire personală	6,0	10,9	9,1
Fără dificultăți			
Vedere	73,5	60,2	65,2
Auz	94,6	92,0	93,0
Locomotorii	131,3	50,0	80,7
Memorie/concentrare	92,2	89,4	90,5
Îngrijire personală	92,2	88,7	90,0
Fără oricare dificultăți	69,9	57,7	62,3

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

4. Servicii de educație extrafamilială

Educația timpurie

Conform datelor BNS, în anul 2021 în raionul Ialoveni au existat 39 de instituții de educație timpurie, dintre care 3 – în orașul Ialoveni și restul în celelalte localitățile din cadrul raionului (Tabelul 4.1).

Până în anul 2019, sistemul de educație timpurie al raionului Ialoveni era suprasolicitat, numărul de copii depășind numărul de locuri disponibile în instituțiile de educație (la 100 de locuri revenind 111 copii înscriși în anul 2019). În anii următori, presiunea a scăzut atât din cauza diminuării numărului de copii, dar și datorită creșterii numărului de locuri, la 100 de locuri revenind în medie 92 de copii înscriși (2021).

Numărul de pedagogi/cadre didactice în cadrul instituțiilor de educație timpurie din raionul Ialoveni în anul 2021 a fost de 385 persoane, la un pedagog revenind 12 copii, puțin peste media la nivel de țară.

Tabelul 4.1. Infrastructura de educație timpurie în dinamică, 2015-2021

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
raionul Ialoveni	34	35	34	38	38	38	39
orașul Ialoveni	3	3	3	3	3	3	3
Numărul de locuri pentru copii							
raionul Ialoveni	4 560	4 608	4 478	4 885	4 885	4 980	5 029
orașul Ialoveni	780	780	780	780	780	780	780

Numărul de pedagogi/cadre didactice							
raionul Ialoveni	344	354	340	372	382	372	385
orașul Ialoveni	64	67	67	66	66	66	68
Copii înscriși							
raionul Ialoveni	5 054	5 030	4 894	5 140	5 026	4 643	4 619
Copii la 100 de locuri							
total pe țară	86	86	86	85	84	76	78
raionul Ialoveni	111	109	109	105	103	93	92
Copii la un cadru didactic							
total pe țară	12	12	12	12	12	11	11
raionul Ialoveni	15	14	14	14	13	12	12

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor BNS

Învățământul primar și secundar general

În anul școlar 2021/22 în raionul Ialoveni au existat 33 de școli de învățământ primar și secundar general (Tabelul 4.2). În cadrul învățământului primar și secundar general din raionul Ialoveni se manifestă o presiune mai scăzută comparativ cu învățământul preșcolar, la 100 de locuri revenind 63 de elevi înscriși. Observăm un decalaj dintre mediul urban și mediul rural: dacă în orașul Ialoveni la 100 de locuri revin 75 de elevi înscriși, atunci media pe întreg raionul este de 63.

Tabelul 4.2. Infrastructura de învățământ primar și secundar general în dinamică

	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Numărul de instituții de învățământ primar și secundar general							
raionul Ialoveni	34	34	33	33	33	33	33
orașul Ialoveni	4	4	4	4	4	4	4
Numărul de locuri pentru elevi							
raionul Ialoveni	16 662	16 658	16 526	16 430	16 430	16 430	16 430
orașul Ialoveni	2 960	2 960	2 960	2 960	2 960	2 960	2 960
Numărul de cadre didactice							
raionul Ialoveni	803	793	778	761	783	772	744
Elevi înscriși							
raionul Ialoveni	10 302	10 336	10 388	10 407	10 383	10 427	10 408
orașul Ialoveni	1 859	2 025	2 049	2 059	2 086	2 128	2 210
Elevi la 100 de locuri							
total pe țară	49	49	50	50	50	51	52
raionul Ialoveni	62	62	63	63	63	63	63
orașul Ialoveni	63	68	69	70	70	72	75
Elevi la un cadru didactic							
total pe țară	11	12	12	12	12	12	13
raionul Ialoveni	13	13	13	14	13	14	14

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor BNS

5. Părinți, copii și relațiile intergeneraționale

Divizarea responsabilităților de îngrijire a copiilor

Distribuția responsabilităților de îngrijire a copiilor continuă să rămână sub presiunea stereotipurilor prin care femeile trebuie să-și asume preponderent aceste sarcini. Astfel, în raionul Ialoveni, îmbrăcarea copiilor sau grija de a fi îmbrăcați corespunzător este o sarcină care este îndeplinită preponderent de femei (73,5%) sau, mai puțin frecvent, îndeplinită de ambii părinți (26,5%). Nimeni dintre respondenții bărbați nu își asumă integral această sarcină. Această

distribuție este persistentă, manifestându-se aproape în toate categoriile populației indiferent de nivelul de studii, statutul ocupațional sau nivelul de bunăstare.

Tabelul 5.1. Modul în care sunt distribuite responsabilitățile legate de îmbrăcarea copiilor sau grija de a fi îmbrăcați corespunzător, %

	Responsabile femei	Responsabili bărbați	Împreună
Total	73,5	0,0	26,5
Grupă de vârstă			
15-34	72,2	0,0	27,8
35+	75,6	0,0	24,4
Statut ocupațional			
Salariat/ă	74,0	0,0	26,0
Lucrător/oare pe cont propriu	66,7	0,0	33,3
Altă situație	74,0	0,0	26,0
Chintilă de bunăstare			
Chintila I	76,0	0,0	24,0
Chintila II	78,9	0,0	21,1
Chintila III	71,1	0,0	28,9
Chintila IV	72,7	0,0	27,3
Chintila V	72,2	0,0	27,8
Număr de copii aflați în îngrijire			
1	71,1	0,0	28,9
2	75,5	0,0	24,5
3+	86,3	-	13,7

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

În situația în care copilul este bolnav și este nevoie de a rămâne cu el acasă, se păstrează aproximativ aceeași distribuție a responsabilității între părinți ca și în cazul îmbrăcării copiilor, cu o ușoară creștere a frecvenței în cazul femeilor care sunt singurele sau principalele responsabile de această sarcină (Tabelul 5.2). Astfel, în doar 17,9% din gospodării ambii părinți în măsură egală stau cu copilul acasă atunci când acesta este bolnav, în 82,1% de familii, acasă cu copilul rămâne doar femeia.

Analiza pe vârste arată că responsabilitățile tind să fie distribuite mai egalitar în grupele de vârstă de peste 35 de ani. Totodată, femeile cu nivel mai înalt de studii tind să preia integral sarcina de a sta acasă cu copilul bolnav, comparativ cu femeile cu un nivel de studii mai scăzut, pentru care frecvența de a distribui sarcina între parteneri este mai mare.

Tabelul 5.2. Modul în care sunt distribuite responsabilitățile în situația în care copilul este bolnav și este nevoie de a rămâne acasă cu acesta, %

	Responsabile femei	Responsabili bărbați	Împreună
Total	82,1	0,0	17,9
Grupă de vârstă			
15-34	84,7	0,0	15,3
35+	77,5	0,0	22,5
Statut ocupațional			
Salariat/ă	76,0	0,0	24,0
Lucrător/oare pe cont propriu	62,5	0,0	37,5
Altă situație	92,0	0,0	8,0
Chintilă de bunăstare			

Chintila I	88,0	0,0	12,0
Chintila II	94,7	0,0	5,3
Chintila III	78,4	0,0	21,6
Chintila IV	72,7	0,0	27,3
Chintila V	83,3	0,0	16,7
Număr de copii aflați în îngrijire			
1	79,5	0,0	20,5
2	83,0	0,0	17,0
3+	86,7	-	13,3

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Datele GGS arată același tipar și pentru distribuirea responsabilităților legate de ajutorul copilului la teme de acasă, femeile fiind preponderent unicele responsabile și de acest rol (72,5%) (Tabelul 5.3).

Tabelul 5.3. Modul în care sunt distribuite responsabilitățile legate de ajutorul copilului la teme de acasă, %

	Responsabile femei	Responsabili bărbați	Împreună
Total	72,5	0,0	27,5
Grupă de vârstă			
25-34	75,9	0,0	24,1
35+	70,0	0,0	30,0
Statut ocupațional			
Salariat/ă	72,2	0,0	27,8
Lucrător/oare pe cont propriu	50,0	0,0	50,0
Altă situație	80,8	0,0	19,2
Chintilă de bunăstare			
Chintila I	80,0	0,0	20,0
Chintila II	77,8	0,0	22,2
Chintila III	65,0	0,0	35,0
Chintila IV	83,3	0,0	16,7
Chintila V	62,5	0,0	37,5
Număr de copii aflați în îngrijire			
1	66,7	0,0	33,3
2	75,8	0,0	24,2
3+	73,3	-	26,7

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Ajutorul financiar și material oferit între generații

Conform datelor colectate în cadrul GGS, 3,4% din persoanele intervievate din raionul Ialoveni au beneficiat, pe parcursul a 12 luni premergătoare studiului, de suport material sau financiar în sumă de cel puțin €250 de la cineva din familie, de la prieteni sau alte persoane din afara familiei (Tabelul 5.4). Bărbații primesc suport material sau financiar mai des (5,4%) decât femeile (2,2%).

Cel mai frecvent de ajutor financiar beneficiază vârstnicii (7,6%), ceea ce se explică prin situația financiară modestă a populației în vârstă pentru ași asigura un nivel de trai decent. Și tinerii primesc suport material (4,8%), dependența financiară se explică prin încadrarea în studii și/sau neîncadrarea în câmpul muncii. După nivelul de studii, persoanele cu studii superioare primesc suport material mai frecvent decât cele cu un nivel de studii inferior. În funcție de statutul ocupațional, așa cum reflectă și distribuția pe vârste, pensionarii sunt cei care primesc cel mai

frecvent ajutor material. Femeile divorțate primesc suport material mai frecvent (11,1%) decât femeile care au un alt statut marital. Totodată, mai frecvent beneficiază de ajutor financiar bărbații cu nivel de bunăstare mai mare (chintilele IV-V).

Tabelul 5.4. Distribuția populației cu vârsta de 15-79 de ani care a beneficiat de suport financiar (cel puțin €250) în ultimele 12 luni, %

	Bărbați	Femei	Total
Total	5,4	2,2	3,4
Grupă de vârstă			
Tineri (15-34 ani)	6,2	3,8	4,8
Vârstnici (65 de ani și peste)	13,5	4,4	7,6
Nivel de studii			
Primar	4,0	0,0	2,1
Gimnazial	2,9	3,1	3,0
Secundar general	3,0	0,0	0,9
Secundar vocațional	7,7	0,0	3,2
Post-secundar vocațional	2,9	0,0	1,2
Superior	25,0	14,8	17,9
Statut marital			
Căsătorit/ă	4,3	1,1	2,3
Divorțat/ă/separat/ă	0,0	11,1	5,6
Singur/ă	8,7	4,0	6,3
Văduv/ă	6,3	3,1	4,2
Statut ocupațional			
Salariat/ă	2,0	1,3	1,6
Pensionar/ă	10,0	3,1	5,1
Altă situație	8,2	2,2	4,3
Chintilă de bunăstare			
Chintila I	0,0	6,4	5,2
Chintila II	5,6	0,0	1,4
Chintila III	0,0	2,4	1,6
Chintila IV	9,4	0,0	3,8
Chintila V	9,1	2,2	5,9
Număr de copii aflați în îngrijire			
0	7,4	2,1	4,1
1	0,0	0,0	0,0
2	0,0	5,7	3,6

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Susținerea copiilor de către părinți

Conform rezultatelor GGS, marea majoritate din populația raionului Ialoveni este parțial sau total de acord cu ideea că „dacă copiii lor adulți au dificultăți, părinții trebuie să-și adapteze propria viață pentru a-i putea ajuta”, fără diferențe semnificative între bărbați și femei (Tabelul 5.5).

În raport cu vârsta, cei mai mult susțin această idee persoanele de 65 de ani și peste (93,3%), totuși discrepanțele nu sunt mari în raport cu celelalte categorii de vârstă.

De asemenea, această idee este mai des susținută de persoanele salariate (92,2%) decât cele șomere (77,8%). Persoanele cu venituri mai mari împărtășesc mai frecvent atitudinea că părinții trebuie să-și adapteze propria viață pentru a-i putea ajuta pe copiii adulți, decât persoanele cu venituri mai mici.

Tabelul 5.5. Distribuția persoanelor care sunt „parțial” sau „total de acord” că „dacă copiii lor adulți au dificultăți, părinții trebuie să-și adapteze propria viață pentru a-i putea ajuta”, %

	Bărbați	Femei	Total
Total	93,4	89,4	90,9
Grupă de vârstă			
Tineri (15-34 ani)	92,3	88,8	90,3
Apti de muncă (20-64 ani)	91,0	87,8	89,0
Vârstnici (65 de ani și peste)	97,3	91,2	93,3
Nivel de studii			
Primar	100,0	86,4	93,6
Gimnazial	88,6	96,9	93,9
Secundar general	87,9	86,5	86,9
Secundar vocațional	96,2	91,7	93,5
Post-secundar vocațional	97,1	86,3	90,7
Superior	91,7	85,2	87,2
Statut marital			
Căsătorit/ă	96,7	92,5	94,0
Concubinaj	-	77,8	77,8
Divorțat/ă/separat/ă	77,8	88,9	83,3
Singur/ă	91,3	80,0	85,4
Văduv/ă	87,5	90,6	89,6
Statut ocupațional			
Salariat/ă	96,0	89,7	92,2
Lucrător/oare pe cont propriu	100,0	66,7	91,7
Pensionar/ă	97,5	90,6	92,6
Șomer/ă	77,8	-	77,8
Altă situație	87,8	88,8	88,4
Chintilă de bunăstare			
Chintila I	90,9	91,5	91,4
Chintila II	94,4	94,1	94,2
Chintila III	84,4	85,4	85,0
Chintila IV	100,0	81,3	88,8
Chintila V	98,2	97,8	98,0

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Suținerea părinților de către copii

Datele GGS arată că în rândul populației din raionul Ialoveni practic toată populația interviuată (95,6%) este parțial sau total de acord cu ideea că copiii ar trebui să-i ajute financiar pe părinți, dacă aceștia se confruntă cu dificultăți financiare (Tabelul 5.6), fără deosebiri semnificative între bărbați și femei.

În funcție de vârstă, cel mai mare nivel de susținere a acestei poziții se atestă în rândul persoanelor apte de muncă (96,7%), dar nu scade foarte mult nici pentru celelalte categorii de vârstă. Conform statutului marital, persoanele singure se arată mai rezervate în această privință, în special femeile (88,0%). Aceeași situație se atestă și în cazul bărbaților șomeri (88,9%).

Totodată, nu se atestă o corelație dintre ponderea celor care consideră că copiii trebuie să-și ajute financiar părinții și nivelul lor de bunăstare.

Tabelul 5.6. Distribuția persoanelor care sunt „parțial” sau „total de acord” că copiii ar trebui să-și ajute financiar părinții, dacă aceștia se confruntă cu dificultăți financiare, %

	Bărbați	Femei	Total
Total	97,0	95,3	95,9
Grupă de vârstă			
Tineri (15-34 ani)	95,4	96,3	95,9
Apți de muncă (20-64 ani)	96,4	96,8	96,7
Vârșnici (65 de ani și peste)	97,3	91,2	93,3
Nivel de studii			
Primar	100,0	81,8	91,5
Gimnazial	94,3	98,4	97,0
Secundar general	93,9	94,6	94,4
Secundar vocațional	96,2	91,7	93,5
Post-secundar vocațional	100,0	100,0	100,0
Superior	100,0	96,3	97,4
Statut marital			
Căsătorit/ă	97,8	96,6	97,0
Concubinaj	-	100,0	100,0
Divorțat/ă/separat/ă	100,0	100,0	100,0
Singur/ă	95,7	88,0	91,7
Văduv/ă	93,8	96,9	95,8
Statut ocupațional			
Salariat/ă	98,0	96,2	96,9
Lucrător/oare pe cont propriu	100,0	83,3	95,8
Pensionar/ă	97,5	92,7	94,1
Șomer/ă	88,9	-	88,9
Altă situație	95,9	97,8	97,1
Chintilă de bunăstare			
Chintila I	100,0	95,7	96,6
Chintila II	100,0	98,0	98,6
Chintila III	93,3	96,3	95,3
Chintila IV	100,0	89,6	93,8
Chintila V	98,2	95,7	97,0

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Relațiile dintre părinți și copii

Conform datelor GGS, 95,0% din persoanele intervievate în raionul Ialoveni, ale căror mame sunt în viață, sunt satisfăcute de relația pe care o au acum cu mama (Tabelul 5.7), iar 81,6% din persoanele ai căror tați sunt în viață sunt satisfăcute de relația avută cu tatăl (Tabelul 5.8).

În distribuție pe vârstă, bărbații cu vârsta mai mare de 34 de ani tind mai frecvent să aibă o relație bună atât cu mama cât și cu tatăl (95,8% și 100% respectiv), decât bărbații din grupa de vârstă 20-34 de ani. În cazul femeilor, mai des sunt satisfăcute de relația cu mama femeile din grupa de vârstă 20-34 de ani (93,2% față de 86,1% pentru grupa 35-59 de ani).

După statutul marital, observăm că persoanele căsătorite sunt mai frecvent satisfăcute de relațiile cu mama (92,4%) comparativ cu persoanele divorțate (66,7%). După nivelul de bunăstare, constatăm anumite diferențe dintre cei mai săraci (chintila I) și cei mai înstăriți (chintila V): printre persoanele cu cele mai mici venituri este mai scăzută ponderea celor care

apreciază pozitiv relațiile cu mama (89,3%) și cu tatăl (77,8%), comparativ cu persoanele cu cele mai mari venituri (94,1% și 87,2%, respectiv).

Tabelul 5.7. Ponderea populației satisfăcute de relația avută cu mama (scorul 8 sau mai mult pe scala de la 1 la 10, unde 10 este cel mai satisfăcut), %

	Bărbați	Femei	Total
Total	90,5	90,5	90,5
Grupă de vârstă			
20-34 de ani	87,2	93,2	90,8
35-59 de ani	95,8	86,1	90,0
Nivel de studii			
Primar	100	100	100
Gimnazial	83,3	100	94,4
Secundar general	78,9	90,6	86,3
Secundar vocațional	88,9	83,3	85,7
Post-secundar vocațional	100	88,0	92,7
Superior	100	92,3	93,8
Statut marital			
Căsătorit/ă	97,5	89,7	92,4
Concubinaj	-	83,3	83,3
Divorțat/ă/separat/ă	66,7	-	66,7
Singur/ă	82,4	100	88,9
Văduv/ă	-	100	100
Statut ocupațional			
Salariat/ă	96,3	88,6	91,9
Lucrător/oare pe cont propriu	100	100	100
Pensionar/ă	-	100	100
Șomer/ă	100	-	100
Altă situație	77,3	90,7	86,8
Chintilă de bunăstare			
Chintila I	75,0	91,7	89,3
Chintila II	100	86,7	90,0
Chintila III	79,2	96,7	88,9
Chintila IV	100	81,8	90,0
Chintila V	100	86,7	94,1
Număr de copii avuți			
0	84,2	93,3	88,2
1	84,2	85,7	85,0
2	100	92,9	95,4
3+	-	88,2	88,2

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Tabelul 5.8 Ponderea populației satisfăcute de relația avută cu tatăl (scorul 8 sau mai mult pe scala de la 1 la 10, unde 10 este cel mai satisfăcut), %

	Bărbați	Femei	Total
Total	82,5	80,9	81,6
Grupă de vârstă			
15-34	77,4	80,9	79,2
35-59	100,0	80,8	88,6
Nivel de studii			
Gimnazial	93,8	100	95,2

Secundar general	85,7	81,3	83,3
Secundar vocațional	72,2	86,7	81,3
Post-secundar vocațional	63,6	72,7	68,2
Superior	88,2	68,2	76,9
Statut marital			
Căsătorit/ă	94,4	78,1	84,0
Concubinaj	-	100	100
Divorțat/ă/separat/ă	100	-	100
Singur/ă	71,8	85,2	77,3
Statut ocupațional			
Salariat/ă	88,9	81,8	85,0
Lucrător/oare pe cont propriu	91,7	100	92,9
Șomer/ă	50,0	-	50,0
Altă situație	78,4	78,9	78,7
Chintilă de bunăstare			
Chintila I	42,9	90,0	77,8
Chintila II	60,0	61,5	61,1
Chintila III	78,3	86,2	82,7
Chintila IV	100,0	78,6	88,9
Chintila V	93,1	77,8	87,2
Număr de copii avuți			
0	73,8	86,7	79,2
1	80,0	88,9	84,8
2	100	70,6	81,8
3+	-	83,3	83,3

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

6. Sentimentul de fericire și de singurătate

În raionul Ialoveni doar 24,3% din locuitori raionului se consideră „foarte fericiți sau oarecum fericiți”, cu un decalaj pozitiv în favoarea bărbaților (31,9%) comparativ cu femeile (19,7%) și în favoarea populației din mediul urban (29,0%) comparativ cu cea din mediul rural (22,9%) (Tabelul 6.1).

Cota persoanelor „foarte fericite sau oarecum fericite” este cea mai mare în rândul persoanelor tinere – 44,1%, și respectiv, mult mai scăzută în grupa celor vârstnici – 11,4%.

Totodată, se remarcă o polarizare a stării de fericire în funcție de nivelul de studii. Astfel, starea de fericire este percepută mai frecvent de către persoanele cu studii primare (46,8%) și studii superioare (33,3%).

În funcție de statutul marital, starea de fericire este trăită mai frecvent de persoanele aflate în concubinaj (41,7%) și cele singure (34,4%), la polul opus aflându-se persoanele divorțate (11,1%) și văduve (2,1%).

Statutul ocupațional, de asemenea, este un factor asociat cu starea de fericire. Astfel, 45,8% dintre lucrătorii pe cont propriu și 23,4% din salariați consideră că sunt „foarte fericite sau oarecum fericite”, în timp ce numai 7,1% din șomeri și 11,8% din pensionari se simt la fel.

Din perspectiva bunăstării materiale, populația cu venituri mari (chintilele IV și V) este mai frecvent fericită (28,8% și 32,7%, respectiv) decât populația din păturile mai sărace, totuși cei mai puțin fericiți fiind persoanele cu nivel mediu de bunăstare (chintila III – 17,3%).

Persoanele care au un singur copil la îngrijire sunt mai des fericite decât cele care nu au deloc copii sau cele care au doi copii și mai mult.

Tabelul 6.1. Persoanele cu vârsta de 15-79 de ani care se consideră „foarte fericite sau oarecum fericite”, %

Total	
Total	24,3
Gen	
Bărbați	31,9
Femei	19,7
Mediu de reședință	
Urban	29,0
Rural	22,9
Grupă de vârstă	
Tineri (15-34 de ani)	44,1
Apți de muncă (20-64 de ani)	23,3
Vârstnici (65-79)	11,4
Nivel de studii	
Primar	46,8
Gimnazial	29,3
Secundar general	17,8
Secundar vocațional	21,0
Post-secundar vocațional	12,8
Superior	33,3
Statut marital	
Căsătorit/ă	24,8
Concubinaj	41,7
Divorțat/ă/separat/ă	11,1
Singur/ă	34,4
Văduv/ă	2,1
Statut ocupațional	
Salariat/ă	23,4
Lucrător/oare pe cont propriu	45,8
Pensionar/ă	11,8
Șomer/ă	7,1
Altă situație	35,5
Chintilă de bunăstare	
Chintila I	22,4
Chintila II	20,3
Chintila III	17,3
Chintila IV	28,8
Chintila V	32,7
Număr de copii aflați în îngrijire	
0	20,6
1	45,3
2	25,5
3+	23,5

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Sentimentul de singurătate

Sentimentul singurătății de grad sever a fost declarat 6,6% din populația raionului Ialoveni, această pondere fiind mai mare în rândul respondenților din mediul urban (12,0%) decât din

mediul rural (5,0%). Sentimentul singurătății de grad moderat a fost declarat de circa una din trei persoane, fiind mai frecvent trăit de către femei (31%) decât de bărbați (19,3%).

Gradul de singurătate crește cu înaintarea în vârstă, astfel una din cinci persoane vârstnice a raportat un sentiment sever de singurătate, iar fiecare a doua – un sentiment moderat de singurătate. În mod așteptat, sentimentul de singurătate este mai des întâlnit în rândul persoanelor divorțate și văduve. Și statutul ocupațional influențează sentimentul de singurătate, persoanele șomere și pensionare raportând cel mai frecvent acest sentiment.

Tabelul 6.2. Sentimentul de singurătate raportat de persoanele cu vârsta de 15-79 de ani, %

Sentimentul de singurătate		
	Moderat	Sever
Total	26,6	6,6
Gen		
Bărbați	19,3	3,6
Femei	31,0	8,4
Mediu de reședință		
Urban	37,0	12,0
Rural	23,5	5,0
Grupă de vârstă		
Tineri (15-34 de ani)	17,9	1,4
Apti de muncă (20-64 de ani)	25,0	2,7
Vârstnici (65-79)	40,0	20,0
Nivel de studii		
Primar	17,0	10,6
Gimnazial	40,4	11,1
Secundar general	39,3	6,5
Secundar vocațional	8,1	1,6
Post-secundar vocațional	18,6	4,7
Superior	15,4	2,6
Statut marital		
Căsătorit/ă	23,3	0,8
Concubinaj	25,0	8,3
Divorțat/ă/separat/ă	39,1	17,4
Singur/ă	22,0	14,3
Văduv/ă	47,9	18,8
Statut ocupațional		
Salariat/ă	21,1	1,6
Pensionar/ă	39,0	16,2
Șomer/ă	35,7	7,1
Altă situație	23,2	2,9
Chintilă de bunăstare		
Chintila I	34,5	10,3
Chintila II	34,8	4,3
Chintila III	34,6	11,8
Chintila IV	13,8	1,3
Chintila V	15,8	3,0

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

7. Accesul la internet și utilizarea internetului

Locuințe cu conexiune la rețeaua de Internet

Conform datelor GGS 81,4% din respondenții intervievați în raionul Ialoveni au afirmat că locuințele lor au conexiune la rețeaua de Internet (Tabelul 7.1), cu un decalaj în favoarea femeilor (85,8%) comparativ cu bărbații (74,1%), și în favoarea persoanelor din mediul urban (90,0%) față de cele din mediul rural (78,8%).

Din perspectiva grupelor de vârstă, datele relevă că locuințele persoanele tinere sunt mai frecvent conectate la rețeaua fixă de Intern (93,1%). Persoanele vârstnice trăiesc mai rar în locuințe cu conexiune la Internet, astfel doar jumătate dintre aceștia au declarat că locuințele lor sunt conectate la Internet.

Nivelul de studii, de asemenea, este un factor asociat direct cu frecvența locuirii într-o locuință dotată cu conexiune la Internet, astfel printre persoanele cu studii primare frecvența este cea mai mică – 42,6%, situându-se cu mult sub media pe raion.

În funcție de statutul marital, cel mai scăzut grad de conectare la Internet îl au locuințele persoanelor văduve – 41,7%, ceea ce se explică de numărul mare de persoane vârstnice din această categorie.

Nu se constată vreo diferență considerabilă a conectării locuinței la Internet în funcție de chintilele de bunăstare.

Tabelul 7.1. Ponderea populației care a menționat că locuința are conexiune la rețeaua de Internet, %

Total	
Total	81,4
Gen	
Bărbați	74,1
Femei	85,8
Mediu de reședință	
Urban	90,0
Rural	78,8
Grupă de vârstă	
Tineri (15-34 de ani)	93,1
Apti de muncă (20-64 de ani)	90,3
Vârstnici (65+ de ani)	50,5
Nivel de studii	
Primar	42,6
Gimnazial	75,8
Secundar general	92,5
Secundar vocațional	77,4
Post-secundar vocațional	95,3
Superior	87,2
Statut marital	
Căsătorit/ă	86,1
Concubinaj	91,7
Divorțat/ă/separat/ă	88,9
Singur/ă	85,4
Văduv/ă	41,7

Statut ocupațional	
Salariat/ă	93,0
Lucrător/oare pe cont propriu	91,7
Pensionar/ă	58,1
Șomer/ă	71,4
Altă situație	92,8
Chintilă de bunăstare	
Chintila I	81,0
Chintila II	82,6
Chintila III	75,6
Chintila IV	85,0
Chintila V	86,1

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Utilizarea Internetului

În raionul Ialoveni 84,3% din populație utilizează Internetul (Tabelul 7.2), fără decalaje semnificative în funcție de sexul sau mediul de reședință al utilizatorilor. Toată populația de vârstă tânără utilizează internetul, în schimb în rândul vârstnicilor rata de utilizare a internetului este circa 46%.

Tabelul 7.2. Populația care folosește Internetul, %

Total	
Total	84,3
Gen	
Bărbați	82,5
Femei	85,4
Mediu de reședință	
Urban	87,0
Rural	83,5
Grupă de vârstă	
Tineri (15-34 de ani)	100,0
Populația aptă de muncă (20-64 de ani)	96,0
Vârstnici (65+ de ani)	45,7
Nivel de studii	
Primar	51,1
Gimnazial	75,8
Secundar general	93,5
Secundar vocațional	87,1
Post-secundar vocațional	95,3
Superior	92,3
Statut marital	
Căsătorit/ă	92,1
Concubinaj	91,7
Divorțat/ă/separat/ă	88,9
Singur/ă	87,5
Văduv/ă	31,3
Statut ocupațional	
Salariat/ă	100,0
Lucrător/oare pe cont propriu	95,8
Pensionar/ă	54,4
Șomer/ă	92,9
Altă situație	96,4

Chintilă de bunăstare	
Chintila I	82,8
Chintila II	85,5
Chintila III	76,4
Chintila IV	92,5
Chintila V	88,1

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Analiza datelor colectate în cadrul Studiului Generații și Gen și a statisticilor BNS în profil teritorial pentru raionul Ialoveni a scos în evidență atât aspecte pozitive, cât și îngrijorătoare.

Printre **aspectele pozitive** putem evidenția următoarele:

- În pofida îmbătrânirii populației, raionul Ialoveni încă dispune de dividendul demografic, ponderea populației în vârstă aptă de muncă reprezentând 56% din totalul populației;
- Intențiile reproductive a locuitorilor din raionul Ialoveni denotă optimism în ceea ce privește numărul de copii pe care intenționează să-i aibă. Astfel, în mediu, familiile își doresc 2,04 copii ceea ce este suficient pentru înlocuirea generațiilor (dacă aceste intenții se realizează). Mai mult ca atât, pentru populația tânără numărul mediu de copii pe care și-i dorește este mai mare 2,17.
- Este înalt nivelul de suport intergenerațional: 95,6% din totalul populației intervievate în raionul Ialoveni este de acord cu ideea că copiii ar trebui să-i ajute financiar pe părinți, dacă aceștia se confruntă cu dificultăți financiare. Această convingere poate atenua la nivel individual problema sărăciei în rândul pensionarilor, însă nu înlocuiește în nici un caz necesitatea politicilor publice de combatere a sărăciei la persoanele vârstnice.
- Autoevaluarea stării de sănătate relevă per general o situație bună. Cea mai mare parte a populației adulte a raionului Ialoveni a declarat că are o stare de sănătate foarte bună sau bună – 54%, iar 39% se consideră ca au o stare satisfăcătoare a sănătății. Mai mult ca atât, nu s-a remarcat o legătură directă între chintila de bunăstare și starea de sănătate, ceea ce ar putea vorbi despre accesul echitabil la serviciile de sănătate.
- În ceea ce privește intențiile de migrație internă, doar 6% din locuitorii raionului Ialoveni intenționează să-și schimbe domiciliul în interiorul țării în următorii 3 ani. Acest rezultat este mai mic ca media pe țară (circa 14%), ceea ce denotă că raionul Ialoveni rămâne totuși atractiv ca mediu de trai și muncă.
- Marea majoritate a populației (peste 2/3) este satisfăcută de relația pe care o au cu partenerul lor.
- Majoritatea gospodăriilor din raionul Ialoveni sunt conectate la rețeaua Internet, și populația dispune de abilitățile necesare pentru a utiliza Internetul (peste 80%).

Principalele **aspectele problematice** sunt:

- Scăderea numărului populației într-un ritm mai pronunțat decât cel atestat la nivel național. Populația raionului la începutul anului 2021 era cu 12,7% mai mică față de 2014, în această perioadă populația totală a Republicii Moldova a scăzut cu 9,3%. Mai mult ca atât, în 2021 raionul Ialoveni a înregistrat un spor natural negativ. Este de remarcat faptul că populația rurală a raionului a scăzut într-un ritm mai rapid decât cea urbană.
- Intențiile de emigrare sunt relativ mari – 12,1%, în special printre tineri – 31%. Realizarea acestor intenții, chiar și parțial, va veni cu efecte asupra dividendului demografic și va submina pe termen lung potențialul economic al raionului.

- Satisfacția în muncă este o problemă iminentă, în condițiile în care circa 60% din persoanele cu vârsta de 15-64 de ani din raionul Ialoveni implicate în câmpul muncii nu sunt mulțumite de statutul lor ocupațional.
- Un aspect îngrijorător este și faptul că implicarea în câmpul muncii nu reprezintă o garanție împotriva sărăciei: conform rezultatelor GGS, doar 18% din persoanele salariate din raionul Ialoveni au afirmat că își pot acoperi cu ușurință necesitățile de bază. Chiar și în rândul persoanelor cu un nivel de bunăstare ridicat (chintila V - care include 20% din populație cu cele mai mari venituri), mai puțin de jumătate declară că veniturile sunt suficiente pentru ași acoperi necesitățile de bază.
- Timpul de muncă, deseori intră în conflict cu viața de familie: fiecare a treia persoană de 15-64 de ani încadrată în câmpul muncii a declarat că în ultimele 3 luni, de cel puțin câteva ori pe săptămână/lună, i-a fost greu să-și îndeplinească sarcinile în familie din cauza că petrece prea mult timp la lucru.
- Împovărarea femeilor cu munca casnică neplătită descurajează încadrarea pe piața muncii, cele mai afectate sunt femeile tinere din mediul rural. Aceasta se transpune, respectiv, în veniturile mai joase ale femeilor comparativ cu bărbații.
- Totodată, foarte puține femei declară că veniturile lor sunt suficiente pentru ași acoperi necesitățile de bază (12,4% față de 32,5% pentru bărbați).
- Se atestă o suprasolicitare a instituțiilor de educație timpurie. Prin urmare, disponibilitatea redusă a oportunităților de educație timpurie se transpune într-un gard mai scăzut de revenire a părinților în câmpul muncii.
- Accesul la servicii de sănătate reprezintă un alt domeniu problematic. În raionul Ialoveni, numărul de medici și personal medical mediu, dar și numărul de paturi în spitale ce revine la 10 mii de locuitori, este cu mult mai mic decât este să-l raportăm la media pe țară.
- Impactul stereotipurilor de gen continuă să persiste, femeile își asumă rolul principal în realizarea responsabilităților de îngrijire a copiilor.

Principalele recomandări:

- Majorarea remunerării salariaților reprezintă premisa principală pentru a crește satisfacția în muncă. La nivel de autorități centrale, se recomandă: ajustarea și stabilirea unui nivel al salariului minim care să corespundă realităților economice actuale, fiind suficient să acopere coșul minim de consum; adoptarea mecanismului de credit fiscal, ca instrument de subvenționare a creșterii salariale;
- În același timp, autoritățile centrale împreună cu cele locale, trebuie să stimuleze atragerea investițiilor în mediul privat, pentru ca companiile să devină mai profitabile și să fie capabile să ofere o remunerare adecvată a muncii.
- Trebuie promovate politici mai active pentru atragerea pe piața muncii a tinerilor ce nu sunt încadrați în câmpul muncii și nici în instituții de învățământ.
- Angajatorii trebuie încurajați să adopte politici la locul de muncă menite să faciliteze reconcilierea între obligațiile de serviciu și de familie.

- De asemenea, ar fi oportună crearea condițiilor ce ar permite părinților să iasă mai rapid din concediul de îngrijire a copiilor. Sunt necesare investiții publice pentru îmbunătățirea accesului populației la serviciile creșelor și grădinițelor, inclusiv prin stimularea creării lor în cadrul întreprinderilor. E nevoie de extins rețea de creșe, ceea ce ar permite creșterea înrolării copiilor mici (sub 3 ani) în educația ante-preșcolară. Acest fapt ar putea diminua durata concediilor de îngrijire a copiilor și ar permite părinților să revină mai rapid în câmpul muncii.
- Investiții în infrastructura medicală pentru a asigura accesul corespunzător la servicii medicale și a crește eficacitatea sistemului medical. Îmbunătățirea accesibilității și a eficacității serviciilor de îngrijire paliativă și a îngrijirilor la domiciliu, în special în contextul în care se atestă o creștere a numărului de persoane cu dizabilități, dar și ca urmare a creșterii gradului de îmbătrânire a populației.
- Se recomandă ca autoritățile locale să acorde atenție politicilor sensibile la gen cu scopul de a adresa nevoile specifice ale femeilor și a asigura o mai bună integrare a acestora în societate (politici de abilitare economică, promovarea opțiunii de partajare a concediului de îngrijire a copiilor între soți), etc.
- Integrarea principiului îmbătrânirii active și sănătoase pentru a valorifica potențialul vârstnicilor și suportul intergenerațional.

MINISTERUL MUNCII
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC
Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare
Швейцарское управление по развитию и сотрудничеству

GGGS